

Россия

Bilden av
Den ryska björnen

– Ett magasin om finlandiseringens effekter på media

Innehållsförteckning

Framsida	1
Innehållsförteckning, ledare	2
Finlandisering 101	3-4
Närhet i tid, rum, kultur – och finlandisering	5
Operationalisering	6-7
Presidenter och val	8
I Östersjön badar finlandiseringen	9
Varför välja?	10
Mörkt och dystert i den svenska pressen	11-12
Sverige och rysskräcken	13-14
Ryska björnen sover men kan vakna igen	15
Finland och finlandiseringen	16-17
Finlandiseringen dog under 80-talet	18
Boris Jeltsin och demokratin	19
Vladimir Putin – Den ryska björnen	20-21
Den lilla björnen	22
Ryssland under 17 år	23
Storleken har betydelse	24-27
Skurk eller hjälte?	28-29
De bortglömda variablerna	30
DN tar ledningen	31
En rättvis bild?	32-33
Tyst om Rysslands inflytande	34-35
Sverige skjuter skarpt	36-37
Sätt in rubriken här	38-39
”Vi är inte rädda för ryssarna längre”	40-41
Sverige tycker mer	42
”Om Putin piper ett ord om Finland så måste man bevaka det stort”	43
”Vi tar inte ställning för eller emot några presidentkandidater”	44
Idas krönika	45
Tobias krönika	46
Slutet gott, allting gott	47-48

Nästan alla människor påverkas på något sätt av media och därmed kan det som skrivs i media påverka just de människor som är beslutsfattare och maktpersoner i vårt land. Sådana som har hand om utlandsrelationer. Sådana som till exempel utrikesminister Carl Bildt. Det som skrivs i media påverkar helt enkelt de politiska relationerna mellan länder.

Hur vi ser på världen går genom media, eftersom vi inte kan se och uppleva allt själva. Därmed är det av största vikt att den bild vi får från media är rättvis och så nära verkligheten som möjligt. Detta är extra viktigt när det kommer till utrikesbevakningen eftersom de flesta av oss inte har någon möjlighet att resa till landet för att själv uppleva det som händer. Media är vår primära informationskälla för vad som sker i utlandet och deras makt är enorm när det gäller att sätta agendan för vad vi får ta del av och inte ta del av. Om media missköter sitt ansvar kommer vi att få en bild av landet ifråga som inte stämmer överens med verkligheten.

Eftersom medierna har så stor makt inom detta område vill vi forska i ett möjligt scenario som kan påverka nyhetsvärderingen för utlandsbevakningen av ett annat land. Närmare bestämt: Om ett land utövar politiskt inflytande över ett annat land, kommer media i det ”lilla” landet ändra sin bild av det påverkande landet?

Detta är intressant på flera sätt. Om utlandsrelationer påverkar den fria pressen så är den per definition inte längre fri; en utomstående aktör gör så att nyheterna ändras. Och om ojämna maktförhållanden skapar variationer i media, hur ser den variationen ut? Möjligt är att en munkavle åker på journalisterna – eller så kanske det uppstår en mer subtil ändring i nyhetsflödet.

Hur som helst är det värt att uppmärksamma för att bättre förstå nyhetsrapporteringen som kommer från länder som inte är helt autonoma – och för att kunna dra slutsatser och göra bedömningar av kvalitén på nyhetsmaterialet därifrån.

**Ida Kyrk
Tobias Poggats**

Finlandisering 101

Öh, hej. Jag är liten och svag

Jag är också svag, men jag har starka vänner

HEJ! Jag är stor och stark.

Länder med mycket makt kan påverka länder som inte kan försvara sig. Under andra världskriget gav till exempel Sverige tillåtelse att låta tyska trupper färdas inom landets gränser.

Bild: Tobias Poggats

Den som är stark bestämmer över sig själv, så även i världspolitiken. För att bättre förstå hur olika aktörer påverkar varandra Hans Mouritzen har lagt upp en teori för att beskriva det inflytande starka länder kan ha mot länder runt omkring sig.

När står egentligen ett land under ett annat lands inflytande? Och om båda parter har intressen i att bilda handelsförbindelser och starka relationer, borde det ju inte spela någon roll om det andra landet i det avseendet är "starkare"? Denna undersökning syftar till att undersöka finlandiseringens effekter på press, och för att kunna göra detta måste begreppet finlandisering göras begripligt och mätbart. När kan ett land sägas vara finlandiserat? Och hur ser kedjan med påverkan ut mellan länderna?

I boken "Finlandization: Towards a General Theory of Adaptive Politics" lägger Hans Mouritzen upp ett antal definitioner för när ett land

kan sägas vara finlandiserat. Han döper även om begreppet till "Adaptive acquiescence," - vilket kan översättas som en slags "motvillig acceptans."

Mouritzens beskriver tre regimvärden; det som ett lands ledning värnar om. Dels är det regimens kontroll över territorium och resurser. Överträdelser på ett annat lands territorium är en allvarlig provokation och äger inte rum utan någon som helst konsekvens från det egna landet. Sedan är regimen bunden till ett lands nationella värderingar, en ideologi och kultur. Självklart förändras dessa över tid men ett land kan inte bara välja att förändra sig över en natt, och alldeles för stora ideologiska förändringar kommer att mötas med motstånd från invånarna i landet. Det sista regimvärdet är autonomi, och självbestämmande.

Det måste finnas en grad av självbestämmande för att de som styr landet ska kunna kallas en regim – annars är det någon annan som styr.

Det inflytande länder utövar varandra spring

er ur någon slags makt. Utan makt så finns heller ingen möjlighet att påverka. Mouritzen skiljer mellan offensiv och defensiv makt. Offensiv makt är möjligheten att påverka en annan regims tre regimvärden – till exempel genom att tvinga till sig landområden med militär makt. Defensiv makt är möjligheten för en regim att motstå påverkan utifrån. Den som har mäktiga vänner behöver inte oroa sig lika mycket för att råka illa ut, även om detta inte innebär att man kan utöva inflytande över andra. Ett bra exempel på någon med defensiv makt är ett Nato-land. Även om landet i sig inte har möjlighet att gå ut i krig eller få andra runt omkring att ändra på sig så är landet försvarat av mäktiga allierade, och behöver därför inte föra en inställsam politik mot ett stakare land.

Mouritzen pratar också om en ”era” inom vilken finlandiseringen äger rum. Begreppet är inte tänkt att användas för att analysera enskilda händelser som till exempel enskilda politiska beslut, utan snarare ett lands förhållningssätt till ett dominerande land över en längre tid – kanske flera decennier.

Det finns andra faktorer som spelar in i hur länder interagerar med varandra, och en ”ren,” eller ”pur” finlandiseringsprocess existerar inte. Självklart så kan nationer påverka varandra till exempel kulturellt och eller genom sätt som båda nationerna har nytta av, och då vore det inte finlandisering, men all sådan påverkan ses i sammanhanget som residualfaktorer som man inte har kontroll över. Faktorerna som nämns här handlar om när ett land motvilligt ger avkall på sina regimvärden, och detta är ett sätt att operationalisera den processen för att göra den

användbar i ett vetenskapligt sammanhang.

Självklart kan namnet finlandisering också ses som bundet till ett land - men finlandisering har också ägt rum i Finlands grannländer Sverige och Danmark under andra världskriget. Exempel på detta är när Danmark hjälpte Tyskland att gripa kommunister i det egna landet, eller när Sverige tillät Tyskland lägga ut minor på svenskt vatten och frakta tyska trupper på svensk järnväg till Norge. I Sveriges fall tilläts dessa överträdelser för att ”bibehålla neutralitet” (behålla sin identitet - ett regimvärde) - och därmed gjorde Sverige nödvändiga avkall på sina regimvärden för att landet förväntade sig något i utbyte av Tyskarna (krav på att behålla sin neutralitet, och för att undvika konflikt).

För läsaren är det också viktigt att veta att en nation även kan reagera på ett annat sätt än att just ”finlandisera” sig. Till exempel kan ett land skaffa sig allierade och på så sätt stärka sin defensiva makt och då bli mer resistent mot tryck utifrån. Detta hade inte heller varit finlandisering eftersom regimen inte behöver ändra på sina regimvärden.

I uppsatsen

Vi ska alltså leta efter ett land med låg defensiv makt som blir påverkat av ett land med stor offensiv makt under en längre tid. Detta hade varit idealfallet av finlandisering. Och som referens till detta ska vi leta efter ett land som har ungefär samma geografiska och kulturella förutsättningar men som på ett eller annat sätt undansliper finlandiseringen – till exempel genom att ha låg offensiv men hög defensiv makt.

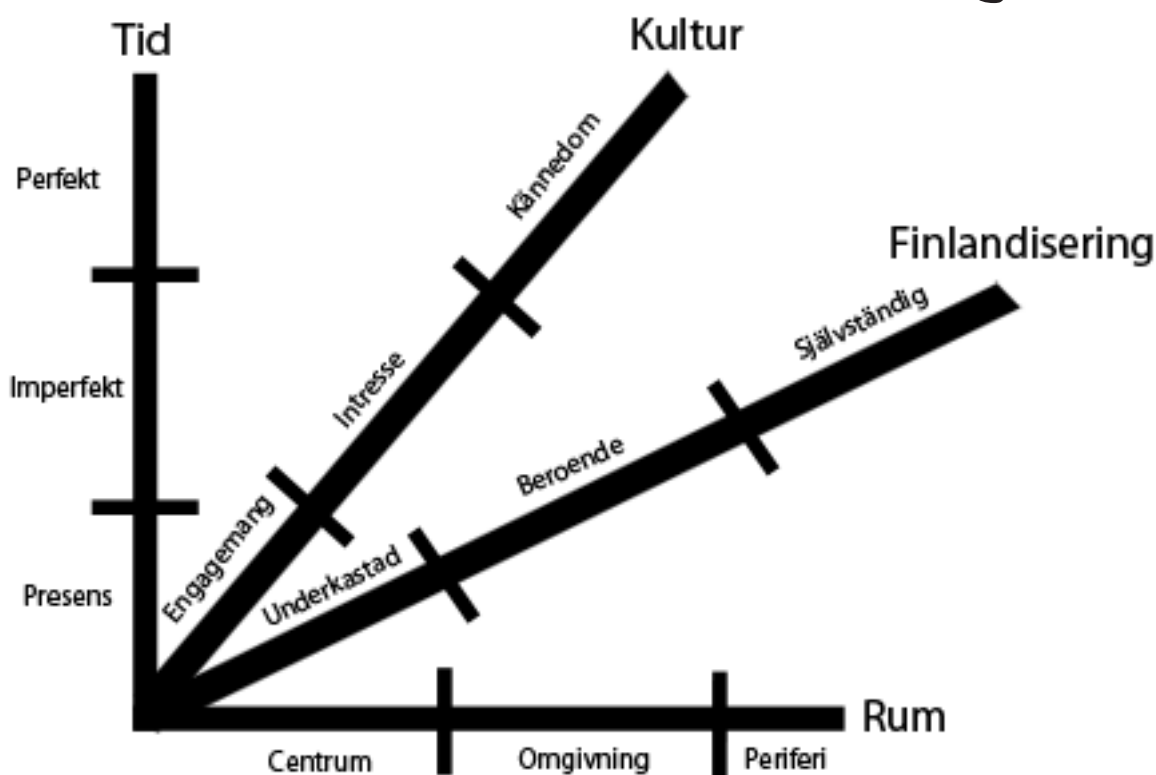
Tobias Pogats

Begrepp

Dessa begrepp är grundläggande för teorin, och finlandisering äger rum om följande omständigheter finns (även om punkt (1) inte behöver vara sann hela tiden).

1. Regimen är under tryck från omgivningen, ett tryck som hotar dess regimvärden.
2. Regimen anpassar sig efter detta tryck. Detta sätt att reagera, att bedriva in politik, kräver ett minimum av självbestämmande. (Regimen kan reagera på andra sätt, till exempel genom att inte göra någonting, och då kan man inte säga att det kallas ’finlandisering’).
3. Regimens sätt att anpassa sig efter detta tryck består i att tolerera övertramp på dess regimvärden. Finlandisering är alltså inte något som regimen gör med glädje, utan med motvillighet - för att de helt enkelt måste.
4. Dessa övertramp mot regimvärdena tolereras såklart i utbyte mot någonting - nämligen att regimen sannolikt ska få behålla kontrollen över sina regimvärden i stort. Detta är målet med finlandisering, adaptive acquiescence - den ’motvilliga acceptansen.’

Närhet i tid, rum, kultur – och finlandisering

Figur 1: Prakkes modell om nyhetsvärdering med finlandisering som tillägg.

Det är inte vad som helst som platsar i tidningen. Händelser förpackas till nyheter som sedan väljs eller väljs bort. Det finns många teorier kring hur kriterierna för vilka nyheter som blandas i tidningssmeten ser ut och nu slänger vi in finlandiseringen i kokboken.

Vår tes är att finlandiseringen påverkar pressen, eller mer exakt; Finlandiseringen påverkar vad som blir nyheter och hur de sedan kommer att se ut. För att kunna uppfatta om detta stämmer måste vi eliminera de andra förklaringsvariabler som är tänkbara när det kommer till nyhetsvärdering.

Henk Prakkes teori om nyhetsvärdering går ut på att en händelse har större chans att bli en nyhet om den är nära i tid, rum och kultur. Till exempel skulle en nyligen inträffad katastrof i Norge ges större utrymme i den svenska pressen än en liknande katastrof i Malaysia. Om katastrofen dessutom var en eller ett par dagar gammal skulle chansen att den blev en nyhet minska än mer.

Det vi vill göra är att lägga till en

förklaringsfaktor i Prakkes teori. Enligt vår modell påverkas nyhetsvärderingen när det gäller utrikesbevakning av närhet i tid, rum, kultur och finlandisering. Ett finlandiserat land skriver således mer om, och ger större utrymme till, det dominerande landet.

För att pröva en sådan tes måste vi studera två olika länder där ett är finlandiserat och det andra inte, eller åtminstone finlandiserat i mindre grad. Det är också viktigt att båda länderna har samma närhet i tid, rum och kultur till det dominerande landet för att undersökningen ska ha någon verkan. Tid är inget problem eftersom båda länderna har lika förutsättningar – nyheten är lika ny för alla. Det geografiska och kulturella avståndet å andra sidan gör det svårare att hitta passande länder.

När vi har hittat länder med sådana här relationer finns finlandisering kvar som enda förklaringsfaktor. Skiljer det sig då mellan länderna kan man konstatera att graden av finlandisering har påverkat nyhetsvärderingen i de båda länderna.

Ida Kyrk

Operationalisering

specificering av hur material ska samlas in och sedan tolkas

Urvalskriteriet är presidenters namn, och tidsperioden tre veckor. En tillräcklig avgränsning för att få inblick i hur tidningar porträtterar de ryska presidenterna under valperioden.

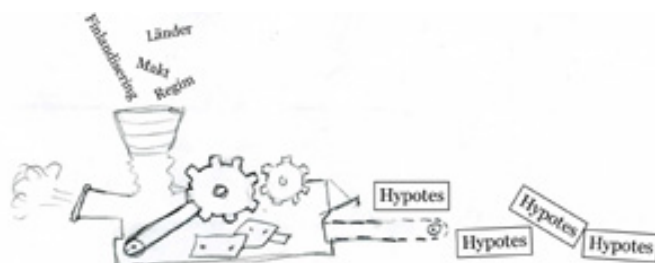
Uppsatsen bygger på två grundantaganden. Det första är att finlandiseringen av ett land kommer att ha en effekt på pressen och det är denna effekt vi ämnar leta efter i de artiklar vi undersöker. Det andra antagandet är att finlandiseringen sedan 1991 och framåt har minskat. Detta kommer inte finnas med i den empiriska undersökningen av uppsatsen utan kommer

stärkas av intervjuer med experter som kan uttala sig om ämnet. Antagandet att finlandiseringen har minskat är inte taget ur luften – David Kirby pratar i sin bok "A Concise History of Finland" om en "avfinlandisering" under 80-talet, och sedan Finland blev medlem i Europeiska Unionen den första 1 januari 1995 så tror vi också att landet blivit mindre och mindre beroende av Ryssland. I vilken utsträckning detta har skett under 1991 och framåt är det experterna som får uttala sig om.

De kvantitativa variablerna finns som bilaga men är alla uppbyggda för att kunna skapa ett underlag för att förkasta eller bekräfta de fem hypoteserna.

I Ryssland har det varit val fem gånger sedan Sovjetunionen upplöstes – 1991, 1996, 2000, 2004 och 2008. Under dessa fem val är det tre olika presidenter som har valts – Boris Jeltsin, Vladimir Putin och Dimitrij Medvedev. Fem val ger alltså en tidsperiod som det går att mäta graden av finlandisering, och dra slutsatser om resultatet.

Urvalet av artiklar består av redaktionellt

material tre veckor före något av de fem valet och som dessutom har någon av de tre presidenternas namn i artikeln. Totalt kommer vi analysera två dagstidningar under femton veckor för vardera tidning.

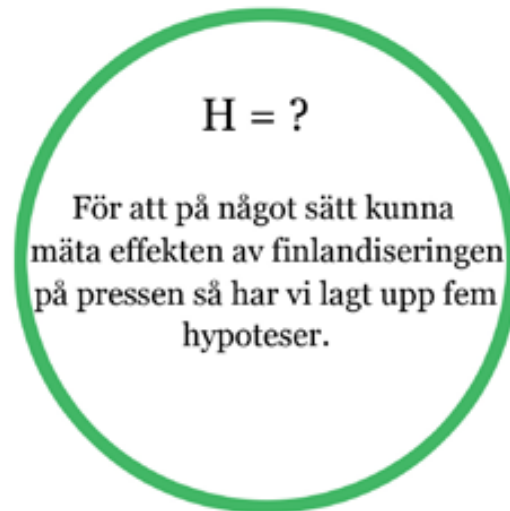
Både DN och HBL går över till tabloidformat från att ha varit fullformat under vår undersökningsperiod. Den svenska tidningen ändrade till tabloidformat under oktober 2004, och HBL gick över till tabloidformat under slutet av mars 2004. Eftersom båda tidningarna går över till tabloid nästan samtidigt så kommer detta inte påverka vår undersökning. Vi har även tagit hänsyn till att fullformatet är större än tabloidformatet när vi räknat storleken på artiklar för att dessa ska gå att jämföra från olika tidsperioder.

Vi kommer dessutom att välja ut bitar av text ur artiklarna vi undersöker för en kvalitativ analys. Kriteriet för vilka textbitar som väljs ut är betydligt vagare än i den kvantitativa delen av undersökningen. Vi har helt enkelt valt att ta textbitar som vi anser vara exempel på där tidningen tydligt gör en värdering av någon av de tre presidenterna.

Det otydliga urvalskriteriet ligger i värderingen, som dessutom är en del av det kvalitativas natur, men dessa textbitar kommer ligga till grund för endast en artikel i uppsatsen och kommer i den mån det är möjligt att använda de kvantitativa resultaten som bas för analys.

Tobias Poggats

Syfte: Att mäta effekten finlandiseringen har på pressen.

- 1. Det finlandiserade landet kommer skriva mer om, och ge mer utrymme till, det dominerande landet.*
- 2. Det finlandiserade landet kommer vara mindre negativt mot det dominerande landet i nyhetsmaterialet.*
- 3. Opinionsmaterialet i ett icke-finlandiserat land kommer vara mer negativt än i ett finlandiserat land.*
- 4. Det finlandiserade landet kommer ge en mer mångsidig bild av det dominerande landets regim.*
- 5. Det finlandiserade landet kommer skriva mer om den påverkan som det dominerande landet har (på landet som tidningen finns i).*

Presidenter och val

Valperioder är en pasande tidsperiod att undersöka för att få en bild av hur tidningar porträtterar en regim. Spekulationer i ledare och krönikor kommer då ge en bild av tidningens attityder.

En teori om finlandisering kräver en aktör. Teoridelen av litteraturen beskriver denna aktör som en ”regim” utan närmare konkretisering och blir på det sättet försvinnande neutral. Förvisso finns det också exempel av bland annat korrespondens mellan länder som visar hur politiska beslutsfattare utövar tryck på varandra, men för att göra eventuella finlandiseringseffekter mätbara så krävs det en snävare definition av vad en regim egentligen är.

Anledningen till varför regimen är viktig i vår undersökning kanske inte är helt klar, men själva grundbulten i finlandiseringsteorin är just att en regim utövar ett tryck på en annan regim och tvingar den att motvilligt avstå från något av dess regimvärden. Därför antar vi att det är just i beskrivningen av regimen som pressen kommer skilja sig åt. Om ett dominerande land utövar inflytande på ett finlandiserat land borde pressen inte vara sen med att dels reda ut orsaksförloppet ”Vi tvingades avstå från en bit land på grund av ett beslut som deras ledare tog!” och eventuellt attribuera det dominerande

landets regim ”De är hänsynslösa.”

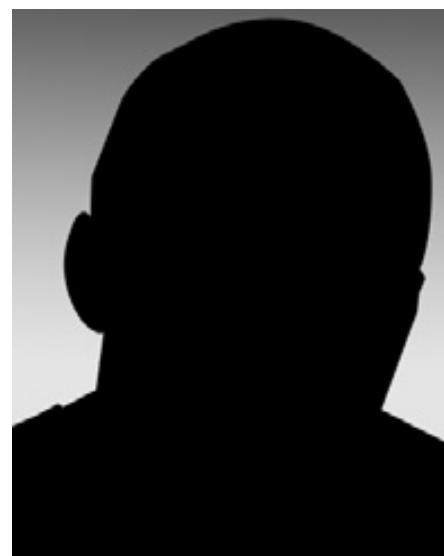
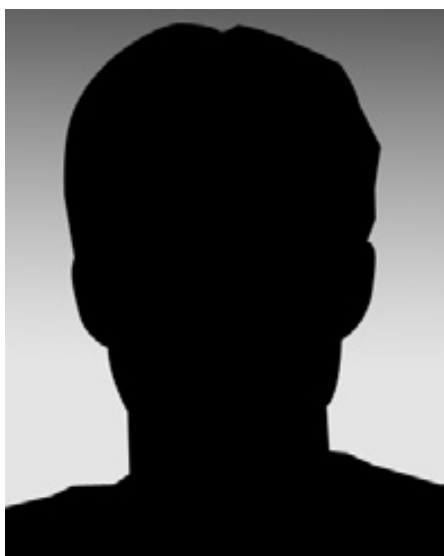
Hur en sådan effekt ser ut i verkligheten måste man argumentera och lägga upp hypoteser för, men att leta efter den i regimbeskrivningen känns väl motiverat.

För att inte göra arbetet överväldigande stort går avgränsningen vid att leta i regimbeskrivningar av ett dominerande lands högsta ledning; presidenter eller liknande. Skulle en studie dessutom inkludera en mångfald av ministrar och andra administrativt ansvariga så är risken stor att resultaten blir svåra att jämföra med varandra.

Dessutom så har vi valt att använda oss av tidpunkter då det är val i det dominerande landet. Detta för att regimen förmodligen kommer uppmärksammas mer än annars då, och det känns inte allt för långdraget att tänka sig att tidningarna skulle ha spekulationer kring hur regimkandidaterna kan tänkas styra landet – och vad detta hade haft för effekter på det egna landet.

I vår studie kommer det med andra ord finnas med en tidning från ett finlandiserat land, och ett från ett icke-finlandiserat land. I tidningarna så kommer vi leta efter porträtteringar av det dominerande landets högsta ledning under den tid då det är val.

Tobias Poggats

Olika aktörer vägs mot varandra, och media spekulerar i hur de olika kandidaterna kan tänkas påverka i framtiden.

Östersjön badar finlandiseringen

Ska man titta på finlandisering finns förmodligen inget bättre land att studera än Finland, landet som begreppet myntades utifrån. Lagg sedan till Sverige som jämförelseland och Ryssland som det dominerande landet så har vi två intressanta relationer att undersöka.

Både Finland och Sverige har långa och skiftande relationer med Ryssland, alltifrån krig till handelsförbindelser. Under 1900-talet har Ryssland haft en dominerande roll över de båda skandinaviska länderna och påverkat dem på olika sätt.

Att studera svensk press är intressant ur två synvinklar: Först och främst för att vi bor i Sverige, vilket gör att det ligger närmast. Det är den svenska mediebilden som påverkar oss, inte den tyska eller franska. För det andra är det ett utmärkt land att sätta emot Finland. Det är i relationerna mellan dessa två länder och Ryssland som vi kan utesluta faktorerna tid, rum och kultur i nyhetsvärderingen eftersom de är detsamma. Enligt detta resonemang blir det alltså enbart den fjärde faktorn, finlandiseringen, som påverkar vad tidningen skriver om.

Tid går naturligt bort – det tar lika lång tid för en nyhet att komma till Sverige som det gör till Finland. Geografin är lite mer problematisk att förklara bort eftersom Finland onekligen gränsar mer till Ryssland än vad Sverige gör. Men eftersom Sverige ändå ligger så nära, och därtill gränsar till Ryssland via Östersjön, tror vi att den geografiska närheten påverkar medierapporteringen i lika stor grad i de båda länderna. När det gäller den tredje faktorn, kulturell närhet, så är den lika stor eller liten i Sverige som i Finland.

Dessa tre länder är också passande att studera eftersom vi vet att finlandiseringen minskat över tid och därmed kan leta efter liknande tendenser i pressen. År 1991

återföddes staten Ryssland och därefter började finlandiseringen avvecklas, i högre grad i Sverige än i Finland, eftersom Sverige redan innan var mindre finlandiserat.

Vi har alltså två länder som båda är finlandiserade, med skillnaden att det ena landet är finlandiserat i betydligt högre grad.

Ida Kyrk

Varför välja?

Vi har valt att göra en kvantitativ analys med kvalitativa inslag. Vår kvantitativa analys har fått många kvalitativa variabler och medan vi har kodat har vi även plockat ut delar av texter som varit representativa för helheten och därmed fångat upp nyanser som varit omöjliga att hitta i en helt och hållet kvantitativ analys.

Anledningen till att vi gör på det här viset är för att vår undersökning gynnas bäst av en kvalitativ undersökning. Det skulle vara problematiskt att göra en renodlad kvantitativ innehållsanalys eftersom mycket av det vi vill få reda på kräver att man går djupare in i texterna. Däremot tror vi att vi har vunnit på att göra undersökningen mer kvantitativ eftersom vi fått möjlighet att generalisera våra resultat. Vi tror också att vi har kunnat se mönster tydligare och att undersökningen i stort är mindre subjektiv än vad den hade varit om vi enbart hade gjort en kvalitativ analys.

På grund av tidsbrist och för att inte arbetsbördan skulle bli för stor har vi valt att undersöka en svensk tidning och en finländsk tidning. Som svensk tidning har vi valt Dagens Nyheter – det är den största svenska morgontidningen och den når därmed ut till flest läsare och kan påverka fler människor än andra tidningar. Vi tror att Dagens Nyheter är representativ för svenska medier när det kommer till Rysslandsbevakningen.

Som finsk tidning har vi valt Hufvudstadsbladet. Det är en tidning som ges ut i Helsingfors och är Finlands största svenskspråkiga dagstidning. På grund av att ingen av oss förstår finska var vi tvungna att välja en tidning på svenska. Hufvudstadsbladet är representativ för den finska pressen. Tidningen når, med en upplaga på cirka 50 000 exemplar, ut till många människor. Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet är lika på många sätt: Båda tidningarna grundades år 1864, båda är oberoende liberala och överlag väldigt inflytelserika tidningar i sina respektive länder.

Vi har kodat de sista tre veckorna inför varje ryskt val. Det skulle ha blivit överflödigt att koda mer eftersom det är de sista veckorna det blir som mest intensivt och det är då vi kan räkna med att valet bevakas. Avgränsningar måste göras och vi tror inte att vi kommer att missa något alltför viktigt.

Sedan Sovjetunionen föll har det varit fem val i Ryssland: den 12:e juni år 1991, den 16:e juni år 1996 (första omgången), den 26:e mars år 2000, den 14:e mars år 2004 och den 2:e mars år 2008. Vi har alltså kodat 15 veckors material i de båda tidningarna och 30 veckor allt som allt. Vi har delat upp kodningen så att inte samma person kodar en och samma tidning i alla val, detta för att öka reliabiliteten och minska risken för subjektiv kodning.

I den kvantitativa analysen har vi, förutom kodschemat, kodat artiklarnas rubriker. Det har lett till att vi har ännu en kvalitativ faktor i vår undersökning. Rubrikerna är intressanta att studera för att de säger mycket om vad som står i artiklarna och vad den grundläggande nyheten består i.

Samtidigt som vi har kodat har vi valt ut formuleringar och delar av texter som vi tycker har belyst mediebevakningen i stort. Det kan röra sig om längre eller kortare bitar ur artiklar som är typiska för hur presidenterna porträtteras och som vi inte har lyckats fånga upp i vår kvantitativa analys. Det kan vara värdeladdade ord som återkommer eller formuleringar som visar tidningens attityd till Ryssland. Framför allt har vi tittat på sådant som har anknytning till Sverige respektive Finland och som kan hjälpa oss att belysa våra resultat enligt teorin om finlandisering.

Icke att förglömma som metod är de intervjuer vi har gjort med människor, vars kommentarer på olika sätt är intressanta för vår undersökning.

Ida Kyrk

Mörkt och dystert i den svenska pressen

Tidigare forskning visar att Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet skiljer sig åt när de beskriver ryskt agerande. För DN är Ryssland slutet och mörkt, medan HBL har en mer förstående syn på grannen i öst.

Den 29 maj 1991 försvarade Stefan Höjelid sin doktorsavhandling *Sovjetbilden i nordisk press – Svenska, norska och finländska reaktioner på sovjetiskt agerande*. Denna avhandling hade som syfte att försöka belysa hur tidningspressen i Sverige, Norge och Finland hanterat den osäkra information som omgett ett antal uppseendeväckande incidenter under 1980-talet, där Sovjetunionen ingått som huvudaktör. Ett exempel på en händelse som finns med i avhandlingen är när en Sovjetisk ubåt gick på grund på svenskt vatten 1981.

Höjelid undersökte ledarmaterial i tre tidningar från Norge, tre tidningar från Sverige och en tidning från Finland och försökte renodla tidningarnas tolkning av det sovjetiska agerandet. Av de totalt sju tidningar som var med är det Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet som är relevanta i vår undersökning – och därför kommer denna text rikta in sig på resultatet för de båda tidningarna.

Höjelid har försökt förklara hur tidningarna beskrivit incidenterna och de efterföljande utspelen genom att se på tidningarnas tolkningsmönster, samt genom att försöka placera in tidningarna i två idealtyper.

Tolkningsmönstret handlar om hur tidningarna förklarar Sovjets handlande – beror agerandet på grundläggande inneboende egenskaper (Sovjet är opålitliga) eller på situationen i sig (Sovjet gjorde så gott de kunde under omständigheterna)? Höjelids undersökning visar att Dagens Nyheter

förklarar de incidenter som ägde rum genom att hänvisa till grundläggande egenskaper hos Sovjet. Med andra ord är en negativ incident någonting som går att förvänta sig av Sovjetunionen som aktör. De utspel som sedan följde, det vill säga Sovjetunionens förklaring av incidenten, ser Dagens Nyheter som beroende på situationen – de var helt enkelt tvungna att kommentera och försöka tona ner det som hänt.

Hufvudstadsbladet däremot använder sig av både situationsförklaringar och egenskapsförklaringar. Det vill säga att de negativa incidenterna kunde inte alltid förklaras med inneboende egenskaper hos Sovjet. De utspel som följde efter incidenterna däremot ser Hufvudstadsbladet som egenskaper hos Sovjet – unionen ville med andra ord förklara och göra rätt för sig när de gjort någonting fel.

Höjelid definierar ett positivt tolkningsmönster som att en tidning i större grad använder sig av situationsförklaringar för att förklara incidenter, och att tidningen använder inneboende egenskaper för att förklara Sovjetunionens förklaringar av incidenten.

Hufvudstadsbladet är betydligt neutralare och förstående än Dagens Nyheter i sin bedömning av incidenter där Sovjetunionen har varit huvudaktör.

Ett balanserat tolkningsmönster är om en tidning är återhållsam i sin kritik, och om tidningen har förklarat incidenter och utspel med både situationsförklaringar och egenskapsförklaringar.

Ett negativt tolkningsmönster är om tidningen i skarpa ordalag misstror, kritiserar och fördömer sovjetiskt agerande. Dessutom ska tidningen förklara sovjetiskt agerande med egenskaper och de utspel som följde som situationsbundna.

Något som också är värt att nämna är att Hufvudstadsbladet var den enda tidningen som använde ett positivt tolkningsmönster enligt Höjelids definition. De resterande sex tidningarna hade antingen negativa eller balanserade tolkningsmönster.

Höjelid försöker också ordna in tidningarnas tolkningsmönster i två idealtyper – den statiska idealtypen och den dynamiska idealtypen. Den statiska idealtypen är ett tolkningsmönster som präglas av en traditionell och stereotyp bild av Sovjetunionen som den röda faran – ett orubbligt, omoraliskt, hotfullt och ytterst egoistiskt, expansionistiskt system som använder sig av tvångsmetoder och militarism. Den dynamiska idealtypen är ljusare och mänskligare. Om tolkningen som tidningen gör är att Sovjet är mer accepterande, ändringsbenägen, öppen, och icke-traditionell faller den under den dynamiska idealtypen.

Dagens Nyheter faller enligt Höjelid mitt emellan den statiska och den dynamiska idealtypen. Hufvudstadsbladet däremot hamnar alldeles intill den dynamiska idealtypen.

Resultaten av doktorsavhandlingen visar att Hufvudstadsbladet är betydligt neutralare och förstående än Dagens Nyheter i sin bedömning av incidenter där Sovjetunionen har varit huvudaktör.

Uppföljning

Höstterminen 2007 har Daniel Ekblad och Jonas Nyström gjort en studie där de använt det teoretiska ramverket ur Stefan Höjelids doktorsavhandling och undersökt hur Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet har

rapporterat kring den planerade gasledningen (Nord Stream) genom Östersjön och det ryska parlamentsvalet 2007. De har analyserat ledare ur båda tidningarna från den första januari 2007 till den fjortonde december samma år.

Resultatet från undersökningen är att DN i högre grad målar upp Ryssland som en fientlig aktör gentemot sin omvärld. Tidningens bild av Ryssland är en stormakt som är omöjlig att påverka, och som en isolerad aktör som endast agerar för egen vinnings skull. Hufvudstadsbladet beskriver istället Ryssland på ett sakligare och ett mindre kritiskt sätt i sina ledare.

I frågan om Nord Stream så ser båda tidningarna gasledningen som ett eventuellt hot mot den nationella säkerheten för staterna kring Östersjön. DN kritiserar dock Ryssland hårdare, och deras ståndpunkt är lättare att urskilja mellan de båda tidningarna.

Parlamentsvalet beskriver DN som att det inte kan komma något gott ur utvecklingen i Ryssland, och tidningen målar upp landet som en hotfull aktör mot väst. Hufvudstadsbladet har däremot ett öppnare förhållningssätt till utgången av det ryska valet. De medger till exempel att oppositionen inte blivit rättvist behandlad men att en majoritet av väljarna valt att stödja Putin. De påpekar också fördelarna med ett ekonomiskt starkare Ryssland.

I uppsatsen

Tidningarna har två olika mönster att beskriva Ryssland och landets agerande, det slår uppsatserna fast. Fast orsaken till denna olikhet är inte helt klar - kanske går det att härleda till någon slags "historisk" skillnad mellan länderna. För vår del kommer denna tidigare forskning ligga till grund för att använda finlandiseringsteorin för att testa om det går att förklara skillnaden mellan tidningarnas förklaringsmönster. Med Prakke och Mourtizens teoretiska ramar går det att argumentera för att finlandisering kommer påverka pressen, och vår uppgift blir att testa om detta stämmer.

Tobias Pogats

Sverige och rysskräcken

– Om svensk-ryska relationer

Rysslands president Dmitrij Medvedev poserar med en topol.

Foto: www.kremlin.ru

Den politiska relationen mellan Sverige och Ryssland är i ständig förändring, så också mediebilderna. Under 1990-talet fanns en relativt nära relation länderna emellan. Sedan vände utvecklingen och den vänliga tonen blev plötsligt skarp.

Göran Persson och Anna Lindh var några av de svenska politiker som talade sig varma om det goda svensk-ryska samarbetet under 1990-talet. Den politiska smekmånaden mellan Sverige och Ryssland påverkade också den bild som sändes ut i medierna. Svenska medier talade glatt om den ryska demokratiutvecklingen och var i fullkomlig extas över Jeltsins reformer.

Sedan hände någonting. Tjetjenienkrisen, kritik mot hanteringen av mänskliga rättigheter och den alltmer avstannade

demokratiutvecklingen blev hinder för fortsatt samarbete ur svensk synvinkel. Tidigt 2000-tal började det än mer gå utför och den svenska regeringen började strunta i att hålla liv i relationen med Ryssland, till skillnad från både Norge och Finland. I mitten av 2000-talet försämrades situationen ytterligare i samband med den planerade rysk-tyska gasledningen. Man började i Sverige tala om "den ryska hotbilden" och att gasledningen kunde bli en rysk spioncentral. Debatten gick över till att prata om att gasledningen skulle bevakas av ryska militärfartyg, något som skulle kunna bli ett säkerhetspolitiskt problem i Östersjön.

Ryssland och Sverige har en lång historia av krig och konkurrens. Det var ryssarna som satte punkt för den svenska storhetstiden i slaget vid Poltava 1709. 100 år senare förlorade vi återigen

ett krig mot ryssarna och fick då ge upp Finland. Mycket av den gamla rysskräcken grundar sig därför i en rädsla för att de ska inkräkta på vårt område, vilket även är det Ryssland oroar sig för när det gäller väst.

Andra händelser som grusat sönder de politiska relationerna är mordet på journalisten Anna Politkovskaja och den före detta KGB-översten Alexandr Litvinenko, då Sverige fick upp ögonen för hur illa det låg till med den ryska demokratin. Sverige har även tagit Ukrainas sida i de ukrainsk-ryska gasbräken och har nära relationer med Baltikum och Polen, länder som inte är särskilt ryssvänliga.

Det hela eskalerade när Ryssland i augusti 2008 gick in i Georgien, någonting som inte sågs på med blida ögon från svensk sida. Carl Bildt gick längre än alla andra och jämförde det ryska agerandet med Nazitysklands under 1930-talet, något som fick president Medvedev att vilja flytta EU-toppmötet till Bryssel istället för Stockholm. Där ville han träffa samtliga EU-ledare och inte enbart Sveriges statsminister – något som tolkats som en markering mot Sverige.

Anledningen till de spända relationerna skulle i Sverige kunna sammanfattas med "Putinismen". I Ryssland heter den förmodligen "Bushismen" eller varför inte "Bildtismen". Det

Foto: Bengt Nyman

är en kraftig förenkling, men när relationer mellan länder är så sköra som relationen mellan Sverige och Ryssland kan ett uttalande från en enskild politiker betyda väldigt mycket.

En viktig detalj är att Sverige inte är beroende av rysk gas som många andra EU-länder är. Detta gör att vi kan vara mer frispråkiga om situationen i Ryssland. Vi har inga eventuella sanktioner att frukta om vi blir för våghalsiga. Däremot så är vi en del av EU och det innebär att vi måste följa EU:s Rysslandsvänliga linje. Dessutom pågår en hel del handel mellan Ryssland och Sverige. Ryssland är vårt tionde största exportland och åttonde största importland.

Ett halvår efter Bildts uppmärksammade uttalanden krävde Jan Björklund ett starkare svenskt försvar eftersom Ryssland, enligt honom, blivit alltmer militariserat, auktoritärt och "Stalinlängtande". Han menade att vi i Sverige måste vakna upp och "sluta vara så naiva i förhållandet till Ryssland". Rysslands försvarsutgifter har ökat kraftigt de senaste åren, men försvarsbudgeten är fortfarande betydligt lägre än USA:s och även lägre än Kinas, Frankrikes och Storbritanniens. Under många år lade Ryssland ner lite eller inga pengar på försvaret, något man tagit igen under 2000-talet.

Så har Björklund rätt? Är Ryssland ett hot? Eller finns det fortfarande en utpräglad, befogad eller obefogad, rädsla för ryssen i gemen? Kan vi se några spår av rysskräcken i svensk media än idag eller är tiden av ubåtspanik förbi?

Ida Kyrk

Under Boris Jeltsins tid var relationerna varmare mellan Ryssland och väst. Här skrattar han med Bill Clinton 1995.

Foto: White House Photograph Office

Ryska björnen sover men kan vakna igen

Sveriges relation till Ryssland har förändrats en hel del genom historien. Hur svensken ser på ryssen idag är svårt att säga. Bo Petersson, professor i globala studier vid Malmö Högskola, tror att svensken inte bryr sig lika mycket längre.

Det var ett tag sedan vi såg ubåtar vid östkusten och var mer eller mindre förberedda på en rysk attack. Bo Petersson tror att rysskräcken har bytts ut mot något annat.

– Jag har mycket känslan av att det finns en viss likgiltighet. Om man jämför med hur det var för tio år sedan och för 15 år sedan så bryr sig inte gemene man lika mycket om vad som händer i Ryssland, säger han.

Bo Petersson har i sin forskning ofta riktat in sig på Ryssland och forna Sovjetunionen.

Foto: Malmö Högskola

– Det är mycket negativt som händer i Ryssland idag och som vi vet har hänt de senaste tio åren; att demokratiseringen har gått i motsatt riktning, att de auktoritära tendenserna har förstärkts, att övergrepp i Tjetjenien fortsätter. Journalister skjuts och utsätts för hot. Jag ser inte att detta riktigt engagerar debatten i Sverige. Det är inte så

utbredd och så stark uppmärksamhet som det borde vara för de här fenomenen.

När det gäller de politiska relationerna mellan länderna så ser de, enligt Bo Petersson, väldigt affärsmässiga ut.

– Det är inga större spänningar för tillfället. Kanske ingen större hjärtlighet heller, men det är väl business as usual. Det är ingen större dramatik.

Men det har inte alltid varit så. Bo Petersson menar att västvärlden hade en väldigt romantiserad bild av händelserna i Ryssland efter 1991. När det första Tjetjenienkriget inleddes avtog "demokratiseringseuforin"

snabbt och orsakade spänningar i västs relation med Ryssland.

– Sen lärde sig omvärlden leva med Tjetjenien. Även efter det andra Tjetjenienkrigets början, 1999 och framåt, och Sverige följer i princip EU. Med undantag då av några uppmärksammade uttalanden av Carl Bildt som markerat mot ryska aktioner i olika sammanhang.

Bo Petersson tror att anledningen till att Sverige framstått som mer kritiska mot Ryssland under de senaste åren har mycket med Carl Bildt att göra.

– Jag vet inte om man ska se det som en strukturell faktor utan vi har ett starkt personinslag här i form av Carl Bildt. Jag är inte säker på att Sverige med en annan utrikesminister skulle ha varit lika profilerat i de sammanhangen.

Den neutrala tiden är till stor del förbi. Men om rysskräcken är död och begravnen eller bara vilar för tillfället är svårt att veta.

– Jag skulle kunna tänka mig att det finns mycket kvar av gamla fiendebilder, gamla stereotyper om ryska björnen och ryssen kommer och så vidare som kan aktiveras ganska snabbt för den händelsen att någon situation skulle uppstå, säger Bo Petersson.

– Man hittar en hel del av detta redan i debatten kring gasledningen i Östersjön. Om invasionshot och så vidare. Som så många andra negativa stereotyper så ligger detta latent under ytan och kan ganska snabbt blomma upp i händelse av en kris.

När det gäller mediebilden tycker han att den överensstämmer med den bild som den vanlige svensken har av Ryssland, en plats där dåliga saker händer.

– När det är rapportering så är det ofta i ganska negativa sammanhang. Det handlar om Tjetjenien, det handlar om övergrepp och hot mot journalister men det är ganska fåtaliga röster. Det är mer slumpvisa tillfällen som det här tas upp. Det känns som om det är andra delar av världen som prioriteras.

Finland och finlandiseringen

– Om finsk-ryska relationer

Finland har varit erövrat av Sverige och Ryssland i omgångar. Trots att landet snart firar 100 år av självbestämmande påverkar länderna kring Östersjön fortfarande varandra.

Den som ställer sig på finsk mark och blickar ut över gränsen mot öster kommer att se ett av de 89 områden som utgör världens största land Ryssland. Trots att Ryssland blev av med stora landområden under Sovjetunionens fall är landet fortfarande 17 miljoner kvadratmeter stort. Ett ofantligt stort område – över 50 gånger större än Finland. För att förstå Finlands historia måste man därför förstå vilken relation landet har haft med sin betydligt större granne i öster.

I många avseenden ligger Finland på gränsen mellan Öst och Väst, och landet har stått under både svenskt och ryskt styre i omgångar. Finland låg under svensk kontroll fram till 1809 när Finland blev en autonom del av Ryssland med sin egen regering och ekonomi. Detta kan man säga är Finlands politiska födelse. Trots sitt självbestämmande så var Finland mer en territoriell expansion av rysk militärmakt, och en säkerhetszon för St. Petersburg. Detta kan man se i det faktum att Ryssland hade beväpnade trupper i Finland genom hela dess autonoma period, i fortifikationerna kring finlands södra kust, och i det faktum att Finland inte hade någon egen utrikespolitik. Men Finland var också autonomt i det avseendet att landet hade sin egen gränsförvaltning, det vill säga tull, mot den ryska gränsen och att ryssar inte sågs som finska medborgare.

Den tsariska regeringen störtades och kommunisterna tog makten i Ryssland år 1917. I december samma år så förklarade sig Finland självständigt, och den ryska ledningen med Lenin i spetsen erkände Finland som en egen stat inom en kort tid. Sverige, Frankrike och Tyskland erkände Finland som en egen stat i januari 1918, och England och USA. följde de andra ländernas exempel våren 1919. Finland var nu för första gången ett eget land.

År 2017 kommer Finland fira 100-årsjubileum som egen nation. Före det var landet en del av Ryssland.

Trots sitt självbestämmande så var Finland ändå inte fri från politiskt inflytande från Sovjetunionen. Självklart så påverkar angränsande länder varandra, kulturellt och ekonomiskt genom till exempel handel och människor som flyttar över gränser. Men eftersom Sovjet var ett starkare land så hade Finland många gånger inget annat val än att rätta sig efter dess önskemål. Det finska vinterkriget år 1939 är ett av de mest talande exemplen under 1900-talet på Sovjetiskt inflytande. Sovjet hade ställt krav på Finland att bland annat lämna ifrån sig landområden, och att sovjetiska flottan skulle få röra sig på finskt vatten. Men misslyckade förhandlingar och sovjetisk provokation gjorde till slut att Sovjet förklarade krig mot Finland.

Efter tre månader av krig tvingades Finland gå med på en fredsuppgörelse där de fick göra stora landavträdelser.

År 1948 så skrev den dåvarande presidenten

i Finland Juho Kusti Paasikivi under Vänskaps-, samarbets- och biståndsavtalet med Sovjetunionen. Pakten innebar att Finland var tvungen att göra motstånd mot invasioner från Tyskland och dess allierade, samt mot attacker som var riktade mot Sovjetunionen över finsk mark. På detta sätt lyckades landet hålla sig utanför konflikter mellan andra länder och åberopa neutralitet under kalla kriget fram tills dess att Sovjetunionen föll 1991. Men avtalet sade också att Finland var tvungna att söka hjälp från Sovjet om något land skulle försöka göra intrång på Finlands mark, något som gjorde att Finland var tvungna att hålla hårt på sin neutralitet och inte liera med varken Öst- eller Västmakterna.

Eftersom Sovjet var den starkare parten i avtalet, innebar det i princip att Finland hela tiden var tvungna att odla bra relationer med den sovjetiska ledningen och anpassa sin politik efter Sovjets önskemål – skulle det bli krig inom Finlands gränser skulle landet bli en stor förlorare.

Denna ”överlevnadspolitik,” har starkt förknippats med president Urho Kekkonen, efterträdaren till Paasikivi, och i den politiska debatten under 70-talet kallades denna sorts politik för ’realpolitik’ eller det något nedsättande ”finlandisering.”

Valet i Finland 1958 är ett bra exempel på hur Finland fortfarande var ett autonomt land

men ändå var noga med att anpassa sig efter Sovjetunionens önskemål. Då de två största finska partierna gick samman med vad den sovjetiske ambassadören i Finland ansåg vara ”högerpartier” ställdes allt prat om fortsatt handel mellan länderna in, ambassadören åkte hem, och det fanns ett hot om att Sovjet skulle använda militär makt mot Finland. I diskussion mellan Urho Kekkonen och den dåvarande ledaren för Kommunistpartiet Nikita Chrusjtjov gjorde Chrusjtjov klart att den Sovjetiska ledningen inte skulle tolerera högerpartier i Finlands ledning, och även att eventuell exkludering av det finländska kommunistpartiet skulle strida mot Vänskaps-, samarbets- och biståndsavtalet. Koalitionen kollapsade efter några månader, och de partierna med högersympatier byttes ut kort därefter mot människor som var mer villiga att följa Kekkonens politiska linje – som var betydligt sovjetvänligare än den som ”högerpartierna” hade.

Urho Kekkonen avgick som Finlands president 1982 på grund av dålig hälsa, och 1985 så kom Gorbatjov till makten i Sovjetunionen. Den utrikespolitik Gorbatjov förde var helt olik den som hans föregångare hade haft vilket ledde till att Finland blev land mycket friare från Sovjetisk påverkan. 1991 föll Sovjetunionen och Vänskaps-, samarbets- och biståndsavtalet upphörde att gälla från 1992.

Tobias Poggats

Finlandiseringen dog under 80-talet

- men fenomenet levde kvar några år till

Under Gorbatsjov så förändrades mycket för Finland i sina relationer med Ryssland. Den utrikespolitik som han bedrev var helt annorlunda jämfört med sina föregångare och gjorde att Finland inte behövde akta sig lika mycket för att göra fel i Sovjetunionens ögon.

Lauri Karvonen är professor i statsvetenskap vid Åbo Akademi och berättar att han inte tror att det fanns en särskilt stor finlandiseringseffekt kvar i början av 90-talet.

– Om det fanns en finlandiseringseffekt i början av 90-talet så var den inte speciellt stor. Det var ju helt andra tider redan från mitten av 80-talet och under den perioden så försvann säkert en hel del av den här försiktigheten i den finländska pressen. Så speciellt stor var den säkert inte - i alla fall om man jämför med 70-talet.

Själva begreppet finlandisering anspelar på en period som kom mycket tidigare än 90-talet. Det är ett begrepp som hänger samman med historien snarare än med nutiden, säger Karvonen.

– Men man kan säkert argumentera för att man av gammal vana skrev som man gjorde under kalla kriget, och att den där vanan sen försvann. Man kan i alla fall ställa upp en hypotes av det slaget, fortsätter han.

Under 70-talet fanns det ingen formell möjlighet att gripa in i pressen. Det fanns ingen censurlagstiftning, berättar Karvonen. Men han berättar att man informellt kunde resonera med media och få dem att vara försiktiga i frågor som var känsliga i relationerna mellan Finland och Sovjetunionen.

– Men jag tror inte någon har gått omkring med finlandiseringstankar i huvudet på väldigt, väldigt länge. Men i den mån som det fanns kvar någon finlandisering så tror jag den har minskat, säger han.

Lauri Karvonen är professor i statsvetenskap vid Åbo Akademi. Han tror inte finlandiseringen finns kvar idag.

BILD: Åbo Akademi bildbank

Ann-Sofie Hermanson är lektör i statsvetenskap vid Åbo Akademi och hon betonar vikten av medlemskapet i EU 1995. Hennes forskningsområde ligger närmare miljöpolitik men hon berättar att medlemskapet i Europeiska Unionen var en vattendelare för Finlands del. – Man kände att man kunde välja väst på ett tydligt sätt. Man hade ju tidigare hållt tungan rätt i mun och försökt hävda sin neutralitet och man kunde inte ta ställning. Det var hela tiden en balansgång. Hon berättar också att Finland har varit västorienterade hela tiden men att det inte gick att marknadsföra det. På grund av Vänskaps-, samarbets- och biståndspakten hade man förbundit sig till att inte ta ställning. – Jag tycker argumentationen att finlandiseringen har minskat är rätt men som begrepp har jag placerat det tidigare än 1990-talet, säger Hermanson.

Tobias Poggats

Boris Jeltsin och demokratin

Med många ögon på sig försökte den ryske presidenten Boris Jeltsin förändra världens största land. Om han lyckades beror på vem man frågar, men klart är i alla fall att Ryssland inte är detsamma som för bara några decennier sedan.

När Boris Jeltsin valdes till Rysslands första folkvalda president den 12 juni 1991 så blev hans uppgift inte bara att styra ett land. Han hade också med sig ett tungt arv från den föregående presidenten. Gorbatjov hade försökt ändra det planekonomiska systemet medan Jeltsins uppgift blev att inte bara rädda ett kollapsande ekonomiskt system, utan också bygga ett helt nytt för att ersätta det. Där Jeltsins föregångare hade försökt definiera en ny själ och ett nytt mål för det sovjetiska folket var Jeltsin tvungen att hantera disorientering och den identitetskris som följde efter Sovjetunionens fall. Gorbatjov ville förändra kommunistpartiet – Jeltsin ville totalt förstöra det och byta ut det mot en ny politisk och ideologisk grund. På många sätt blev Jeltsins uppgift inte bara att styra ett land, utan att bygga upp en helt ny stat från grunden, och försöka hindra den från att falla sönder i små delar.

Som person var Jeltsin karismatisk och vältalig och enligt hans underordnade såg han sig som en tsar eller som en patriark. De han arbetade med hade han inte bara en professionell relation till – han såg sig själv som överhuvudet i en familj och de runt omkring sig som medlemmar i den familjen. Bland annat så förvandlade han sitt parti till fem volleybollag där alla medlemmarna var tvungna att vara med för att skapa band mellan de spelande och för att hålla dem i god fysisk form. När han tillträdde som president så beställde han ett hus där hans fru, hans döttrars familjer, och även de högsta medlemmarna inom administrationen skulle bo. En av Jeltsins pressekreterare bekräftar i sina memoarer att Jeltsin såg sig själv som en "fader i en stor familj." Det kanske mest talande exemplet på hur Jeltsin band dem han arbetade med till sig är hans livvakt Aleksandr Korzjakov. Vid två tillfällen så blandade de båda blod från sina fingerspetsar för att bekräfta evig lojalitet till varandra – och för att bli så kallade "blodsbröder."

Den förändring som förknippas mest med

Boris Jeltsin, 1993.

Foto: www.kremlin.ru

Boris Jeltsin, och även hans kollega Jegor Gajdar, är de radikala ekonomiska reformer som då båda införde den andra januari 1992. Målet var att liberalisera den ryska ekonomin genom att ta bort priskontroll, göra det lagligt med privat handel, samt genom att ta bort bidrag till statsägda farmer och industrier. Samtidigt så gjorde man det också möjligt att importera varor från andra länder. Dessa ekonomiska reformer skapade hyperinflation i landet. Många människors levnadsstandard sänktes avsevärt och de pengar som många äldre hade sparat ihop hela sitt liv blev helt värdelösa.

1998 gick Ryssland in i den värsta ekonomiska krisen i landets historia, och den 31 december året efter avgick Boris Jeltsin och efterträddes då av Vladimir Putin.

Tobias Poggats

Vladimir Putin

– Den ryska björnen

Putin tycker om kampsport, vilket framgår av den här leksaken. Foto: Aleksandr Pljusjtjev

Putin, eller Pootie-Poot som forne presidentkollegan George W. Bush ska ha kallat honom, är en man med många kvaliteter. Med sitt kalla och råbarkade yttre är han mer av en björn än Medvedev – trots efternamnet. Ingen hade tippat att det var ”den lille KGB-aren” som skulle ta över efter Jeltsin och nu har han suttit med Rysslands öde i sina händer i elva år.

Vladimir Vladimirovitj Putin föddes den 7e oktober år 1952. Han växte upp i en trång enrummare tillsammans med sin familj i Leningrad, numera S:t Petersburg. Han var kommunist och kristen, en ovanlig blandning i dåvarande Sovjetunionen. Han skilde sig inte från mängden och var lite av en enstöring. Istället för att ge sig ut på gatorna började han sysselsätta sig med kampsport och fick titeln ”mästare” i både sambo och judo. När han var 16 år gick han, enligt egen utsago, till den sovjetiska underrättelsetjänsten KGBs antagningskontor och sade: ”Jag vill arbeta hos er.” Inga frågor, inga krusiduller. Kall, beslutsam och orädd. Det är lite av den bild som förmedlas av honom i dagens Ryssland. Lagg sedan till nykter familjefar och lojal nationalist så har vi fångat essensen av Vladimir Putin.

Ordning är också ett ord som förknippas med den ryske premiärministern. I beskrivningar av honom ter han sig som en perfektionist som inte står ut med oordning och brist på disciplin. Med andra ord verkar han vara precis

det ryssarna ville ha och ansåg sig behöva efter 90-talets Jeltsinkaos. Hård, bestämd och har aldrig setts påverkad av alkohol. Det är en stor skillnad mot Boris Jeltsin, och precis vad som gick hem i ett samhälle där oligarkerna fick allt mer medan den vanliga ryssen fick allt mindre och där medellivslängden var 10-15 år lägre än i väst framför allt på grund av alkohol. Han var vad Ryssland ville ha och han kom vid precis rätt tidpunkt.

Putin blev utsedd till premiärminister under Jeltsin år 1999. Året innan hade han blivit högste chef för den ryska säkerhetstjänsten FSB, efter en lång tjänstgöring inom KGB, då han framför allt befunnit sig i Östtyskland. Reaktionerna på hans tillträde som premiärminister var inte särskilt iögonfallande. Premiärministrar hade avverkats flitigt den senaste tiden och fungerade mest som presidentens syndabocker så ingen brydde sig särskilt mycket om denne Putin. Han var ingen ”tung” politiker och uppfattades som blyg och anspråkslös.

När så Jeltsin till allas förvåning avgick på nyårsafton samma år blev Putin helt plötsligt tillförordnad president. Han fick Jeltsins förtroende, vilket han betalade tillbaka genom att lojalt hålla honom bakom ryggen fram till hans död år 2007.

Vid valet tre månader efter Jeltsins avgång tog Putin hem över 50 procent av rösterna och kunde bli president på folkets mandat. Under honom började det se bättre ut för Ryssland igen. Oljepriset steg, ekonomin började peka

Vladimir Putin – Rysslands andre demokratiskt valde president. Foto: www.kremlin.ru

uppåt och ryssen började återfå sin självkänsla efter 90-talets kaotiska år. Putins popularitet steg tillsammans med den förbättrade levnadsstandarden och i valet år 2004 fick Putin över 70 procent av rösterna.

Putin tog radikalare steg mot marknadsekonomi än sin företrädare. Under hans första mandatperiod var Ryssland ett liberalt, men samtidigt auktoritärt samhälle med västvänliga tendenser. När Jeltsin avgick låg över hälften av befolkningen under fattigdomsstrecket. Förra året var den siffran mindre än 15 procent.

Under de här åren har demokratin i Ryssland tagit emot en hel del stötar, men i och med att Putin varit så omtyckt och att utvecklingen gått framåt har det mesta sjunkit undan. Under 90-talet var det oligarkerna som styrde medierna så när Putin gjorde tillslag mot dessa

medier så såg man det inte, som väst gjorde, som ett tillslag mot yttrandefriheten utan som ett tillslag mot de omåttligt impopulära oligarkerna. När väst under 90-talet talat om god demokratiutveckling i Ryssland var ryssarna upprörda för att den ekonomiska hjälpen uteblev. Man kunde inte förstå hur väst kunde se oligarker och korruption som demokrati.

Förutom de många Kremlstyrda medierna är mänskliga rättigheter någonting som inte prioriteras av Putinregimen. Ett exempel på detta är det brutala kriget i Tjetjenien, ett annat är de mord och våldsdåd mot olikänkare och journalister som hävdar sin rätt till yttrandefrihet. Dessutom genomsyrar korruptionen än idag hela det ryska samhället.

Ida Kyrk

Den lilla björnen

Med ett efternamn som betyder björn är det lätt att vara kaxig. Men Dmitrij Medvedev, mannen i skuggan av Putin, ter sig mer som en snäll teddybjörn än en stor rysk grottbest.

Många blev chockade när Vladimir Putin i december 2007 uttalade sitt stöd för presidentkandidaten Dmitrij Medvedev. Han var den mest västvänliga kandidaten och är inte typen som i vanliga fall går hem hos det ryska folket. Till skillnad från Putins hårda och maskulina karaktär är Medvedev blyg och oansenlig. Han har formats till att bli Putins lärjunge men kan även ta egna initiativ. Med tiden har hans popularitet ökat och ligger nu i jämnhöjd med Putins.

Dmitrij Anatoljevitj Medvedev föddes den 14e september 1965 i dåvarande Leningrad. Han har inga syskon och båda hans föräldrar var verksamma vid universitetet. Han själv studerade juridik på universitetet i Leningrad, där han tog sin examen år 1987, tolv år efter det att Putin tog sin examen från samma fakultet. Sedan dess har han fortsatt studera och varit universitetslärare. Senare har han varit ordförande i Gazproms styrelse samt arbetat som Putins stabschef. Tillsammans med sin fru och barndomsvän Svetlana Vladimirovna Medvedeva har han en femtonårig son.

Medvedev är, liksom Putin, kristen. Han har en bakgrund inom Sovjetunionens kommunistiska ungdomsförbundet Komsomol, som så många andra högt uppsatta personer i Ryssland. Enligt hans gamla mattelärare var han lugn, självsäker och påläst. Han var en person som man lyssnade på, en född ledare.

Få hade trott att Putin skulle ge ifrån sig presidentposten frivilligt inför valet 2008, men det gjorde han, och fram steg Medvedev. Sin anspråkslösa fasad till trots promenerade han med Putins stöd hela vägen till 70 procent av rösterna i valet, att jämföra med kommunisten Ziuganovs 19 procent, ultranationalisten Zjirinovskijs 11 och demokraten Bogdanovs 1,4 procent.

Dmitrij Medvedev har, tillsammans med Vladimir Putin, blivit mindre populär i sitt hemland den senaste tiden. Hans förtroendesiffror ligger nu på 46 procent, jämfört med Putins 53. Foto: Harris Morgan

I väst har bilden av Medvedev växlat mellan västvänlig föregångsman och Putinstyrd marionettdocka. Det finns också en tanke om att de är ett tandempar som spelar var sin roll för att blidka såväl väst som den egna befolkningen. Vilken av dessa bilder som är närmast sanningen är det ingen som vet, men omvärlden brukar i vilket fall föredra Medvedev framför den hårdare Putin.

Det är ännu inte bestämt vem som ställer upp i det ryska presidentvalet nästa år men det finns inget tvivel om att det kommer att bli antingen Putin eller Medvedev. Inga dubier finns heller kring vilken man, eller duo, som kommer att gå segrande ur striden.

Ryssland under 17 år

- landet som gick från diktatur till demokrati

Juni, 1991: Boris Jeltsin vinner Rysslands första demokratiska presidentval.

Augusti, 1991: En kommunistisk junta försöker störta Michail Gorbatsjov. Jeltsin manar till ett folkligt uppror som slår ner kuppen.

September, 1991: Moskva erkänner de baltiska staternas självständighet.

December, 1991: Gorbatsjov förklarar Sovjetunionen upplöst och avgår som dess ledare

Oktober, 1993: Konstitutionell kris. Jeltsin stormar vita huset i Moskva med militär och tar makten över det ryska styret.

December, 1994: Ryska trupper går in i Tjetjenien, något som blir inledningen till ett två år långt krig.

Juni, 1996: Jeltsin vinner knappt över kommunisten Ziuganov i den första omgången av presidentvalet.

Juli, 1996: Jeltsin vinner den andra omgången av presidentvalet med stor marginal.

Augusti, 1996: Vapenvila mellan Ryssland och Tjetjenien. Formellt blev det fred i maj året därpå.

1998: Rubelns värde sjönk vilket ledde till prishöjningar och inflation. Det ryska folket kräver stabilitet.

Augusti, 1999: Vladimir Putin blir Rysslands premiärminister, något som inte var särskilt anmärkningsvärt eftersom Jeltsin gjort sig av med 16 premiärministrar under 15 månader.

Augusti, 1999: Det andra Tjetjenienkriget bryter ut. Det varar i nästan tio år.

Nyårsafton, 1999: Jeltsin avgår som Rysslands president och lämnar över till Putin som blir tillförordnad rysk president.

Mars, 2000: Det ryska presidentvalet flyttas fram efter att Jeltsin avgått. Putin vinner i första omgången med strax över 50 procent av rösterna.

Mars, 2004: Putin vinner presidentvalet med cirka 70 procent av rösterna.

Oktober, 2006: Journalisten Anna Politkovskaja mördas och de ryska relationerna till väst att fryser mer.

December, 2007: Putin går ut och förklarar sitt stöd för presidentkan-

didaten Dmitrij Medvedev.

December, 2007: Nord Stream lämnar in en ansökan till Sverige om att få bygga en gasledning över den svenska zonen. Gasledningen debatteras efter detta friskt i svenska medier och man talar om risker med att släppa in ryssar på svenskt vatten.

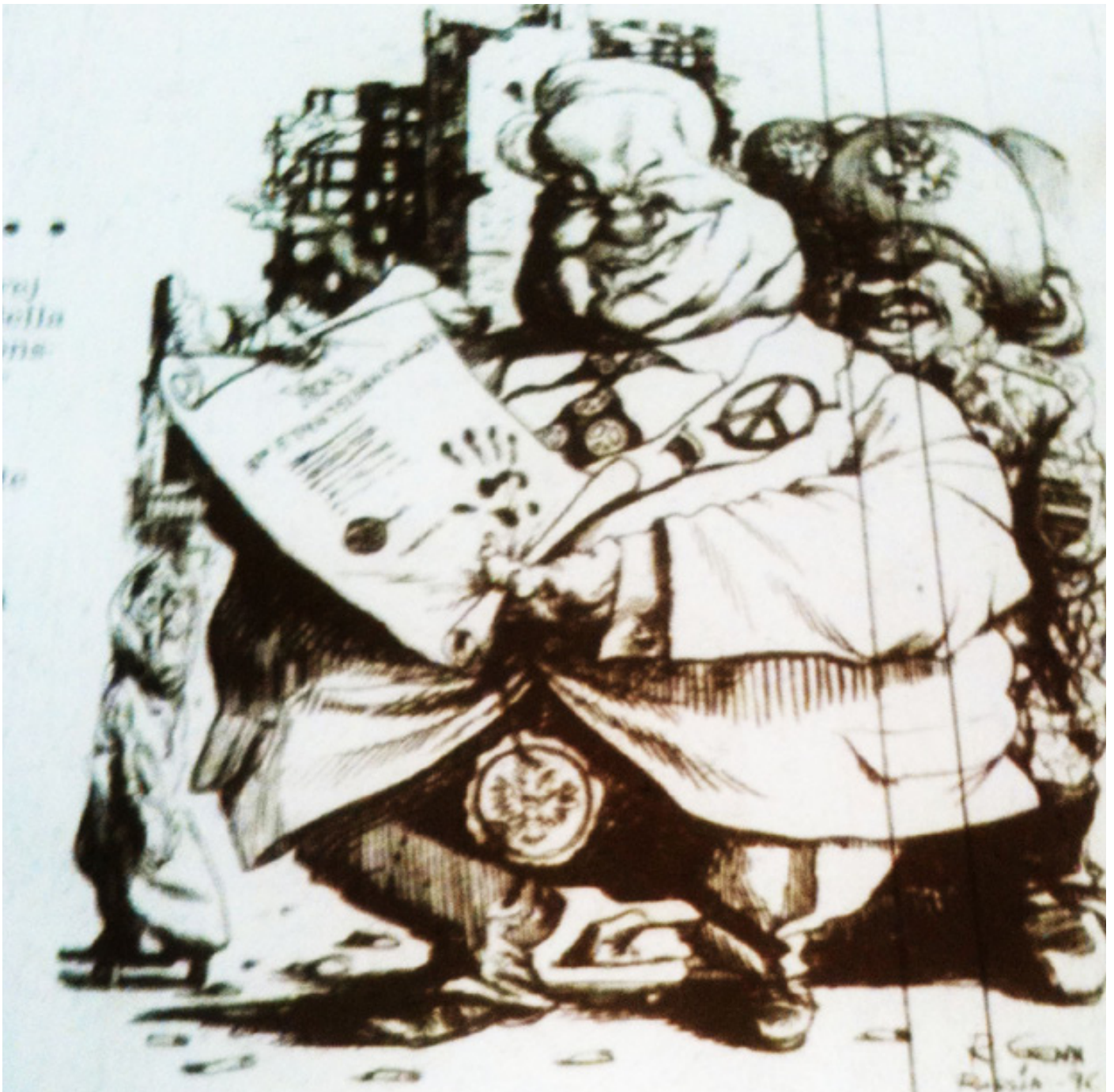
Mars, 2008: Medvedev vinner det ryska presidentvalet med ungefär 70 procent av rösterna.

Augusti, 2008: Ryssland invaderar Georgien efter att strider brutit ut mellan Sydossetiska republiken och Georgien.

Ida Kyrk
Tobias Poggats

Storleken har betydelse

Rysk satir. "Jag kom med freden! Överbetalhavaren
nien. Efter 20 månader och 30 000 liv." Illustration: R

Denna karikatyr av Boris Jeltsin stoltserade på en ledarsida i Dagens Nyheter.

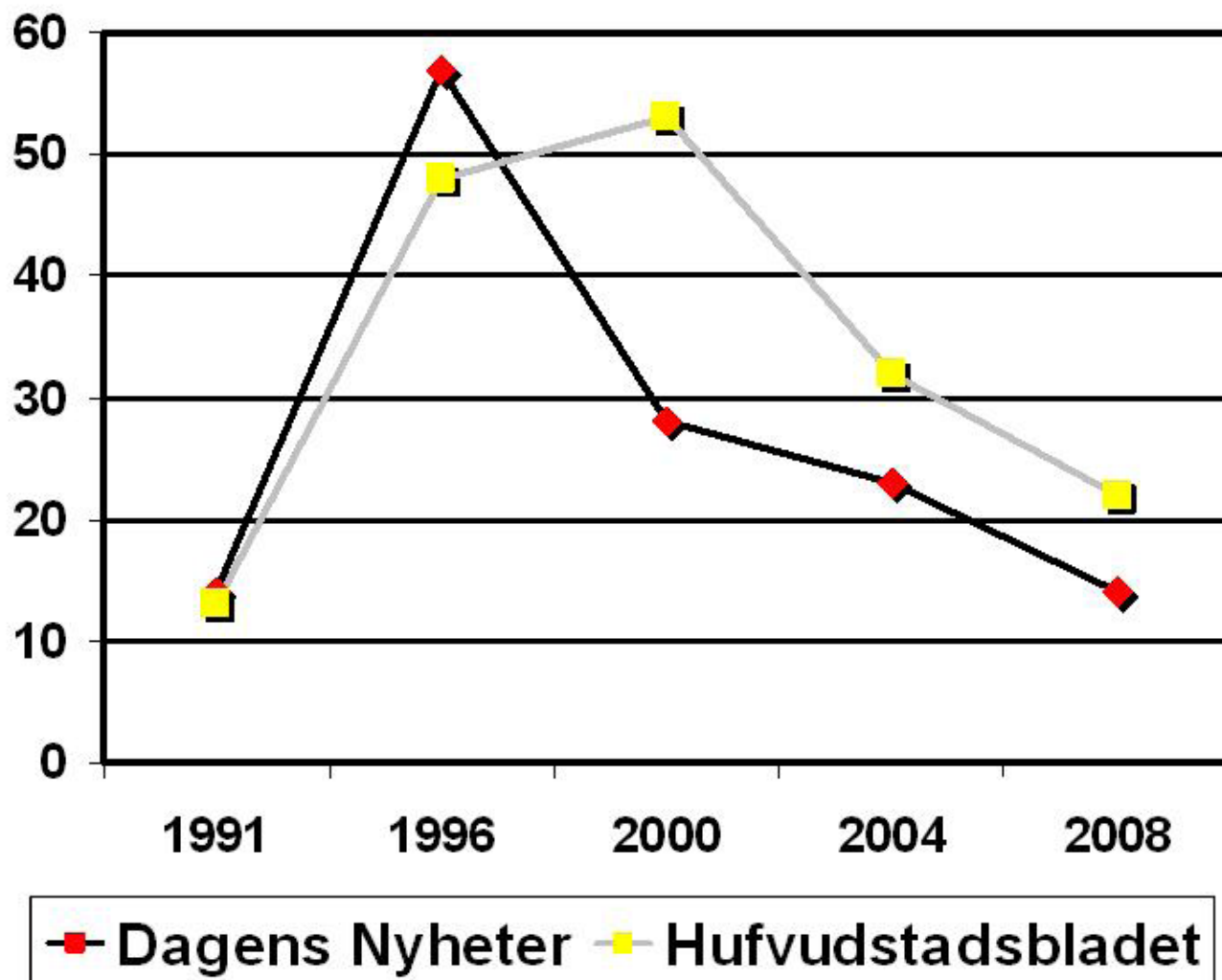

Diagram 1: Antal artiklar över tid i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet

Finlands lillebrorsrelation till Ryssland skiljer sig ganska mycket från Sveriges relation till jätten i öst. En närmre och mer sammanlänkad relation borde också ge avtryck på tidningssidorna. Den borde leda till fler artiklar, men också större och mer djupgående artiklar.

Under de senaste 20 åren har bevakningen av de ryska presidentvalen varierat i både Dagens Nyheter (DN) och Hufvudstadsbladet (HBL). När man kollar på de tre senaste veckorna inför varje val har det sammanlagt skrivits 136 artiklar i DN och 168 i HBL där någon utav presidentkandidaternas namn har nämnts. Storleken på artiklarna kan visserligen variera från en liten notis till ett helt uppslag, men de här siffrorna talar för att Finland lägger större vikt på de ryska presidentvalen än vad Sverige gör.

DN har den mest ojämna bevakningen.

Från att skriva ganska lite om 1991 års val går rapporteringen upp radikalt under nästa presidentval. Därefter skriver de färre och färre artiklar för varje år. HBL gör också ett rejält uppsving -96 men fortsätter, till skillnad från DN, uppåt år 2000 för att sedan långsamt dra ner på antalet artiklar. Den största skillnaden mellan tidningarna ser vi under valet år 2000, då DN bara har 28 artiklar som berör Putin eller Jeltsin medan HBL når sin topp med 52 artiklar. Anledningen till detta är att finlandiseringen inte minskar lika kraftigt i Finland som i Sverige. Under 2000-talet är Sveriges politiska relationer med Ryssland betydligt spändare än Finlands och det är inte så underligt att detta tar sig uttryck även i medierna. Finland däremot har ett nära samarbete med Ryssland och påverkas därmed mer av valet än vad Sverige gör.

Att antalet artiklar ökar för båda tidningarna -96 kan ha med att göra att det här valet var

Storlek i antal tabloidsidor

n = 304

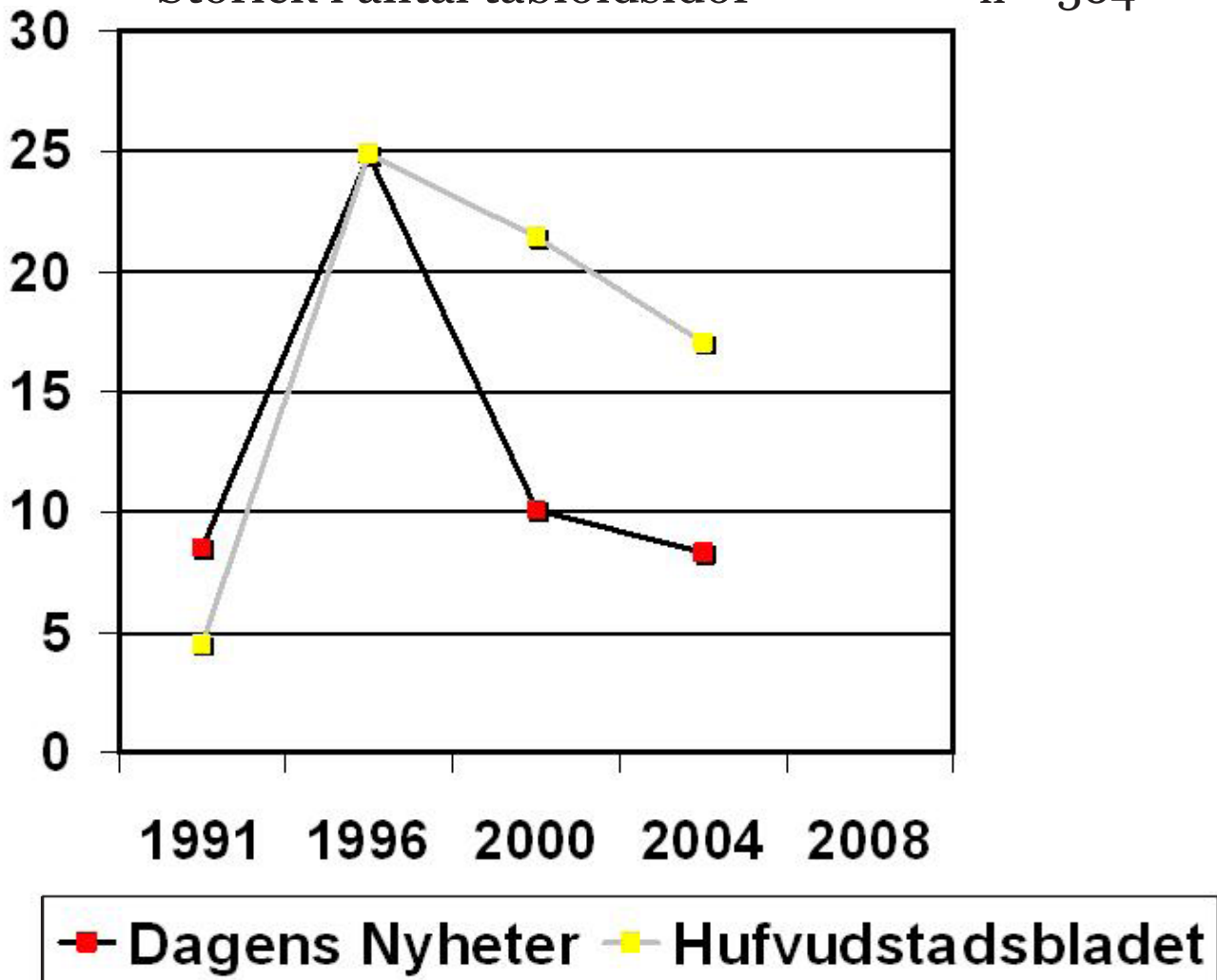

Diagram 2: Artiklarnas sammanlagda storlek räknat i antal tabloidsidor i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet

betydligt jämnare än de övriga valen där en tydlig kandidat har varit överlägsen. År 1996 visste man länge inte vem som skulle vinna och det gjorde valet mer spännande.

Från antal till storlek

DN har knapat ihop 52 tabloidsidor text och bild om de ryska presidenterna i valen -91, -96, -00 och -04. Motsvarande siffra för HBL är 65 sidor. Att det skiljer hela 13 sidor mellan tidningarna är anmärkningsvärt. Finlandiseringen har påverkat hur mycket utrymme Ryssland får och vi kan konstatera att vår första hypotes stämmer: Det finlandiserade landets press kommer att skriva mer om det dominerande landet.

År 1991 är det enda året då DN gav mer utrymme åt det ryska valet än vad HBL gjorde, medan det räknat i antalet artiklar är rätt så lika. År 1996 tar valet exakt lika stor plats i de båda tidningarna och det är först år 2000 och framåt som DN minskar betydligt snabbare än vad HBL gör. Man kan dra slutsatsen att

Sveriges finlandisering är mildare än Finlands och att det därför går snabbare att göra sig av med den ryska storebrodern. Finland är mer involverat i Ryssland och fortsätter att skriva om landet, om än i sjunkande grad.

Anledningen till att båda tidningarna skriver relativt lite under valet -91 är att många artiklar som skrevs under den här perioden berörde Michail Gorbatsjov och Sovjetunionen, snarare än Boris Jeltsin och Ryssland. Om man hade räknat med sådana artiklar hade siffrorna för 1991 sett väldigt annorlunda ut.

Valet 2008 uteblir när det gäller storlek på artiklarna, men vi misstänker att siffrorna minskar för båda tidningarna. Detta på grund av att de övriga valens storlek i stort sett har följt resultaten för antalet artiklar. Båda tidningarna minskar antalet artiklar med ungefär tio stycken vardera från år 2004 till år 2008.

	Dagens Nyheter	Hufvudstadsbladet
Har bild	60	70
Har ej bild	62	76

Tabell 1: Antal artiklar med bild i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet

	Dagens Nyheter	Hufvudstadsbladet
Ledare	12	10
Nyhetsartikel, notis	86	118
Feature	3	8
Artikel på tidningens framsida	20	27
Annan typ av artikel	15	5

Tabell 2: Antal artiklar fördelat i typ av artikel i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet

Andra utrymmen

En bild är också en indikator på att tidningen lägger ner mycket utrymme på en artikel. En bildlös artikel blir inte lika stor och drar inte till sig ögonen så mycket som en artikel med bild gör. DN har bild till 60 av sina artiklar och HBL till 70 av sina artiklar. Procentuellt så skiljer det sig inte så mycket mellan tidningarna. Båda har bild till strax under 50 procent av alla sina artiklar. HBL har bild till något färre artiklar än DN procentuellt sett.

En ledare är också ett sätt att lägga vikt vid en företeelse. Den berör oftast den viktigaste nyheten i tidningen för den dagen. Trots att HBL totalt sett skriver fler artiklar så skriver DN fler ledare. Allt som allt har DN skrivit 12 ledare under den här perioden och HBL bara 10.

HBL har däremot fler artiklar eller puffar på tidningens framsida, där de viktigaste nyheterna hamnar. Man har också satsat mer på längre featureartiklar än vad DN har gjort.

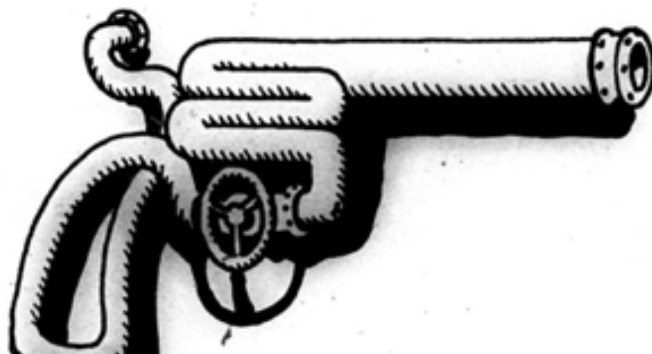
Ida Kyrk

LEDARE SIGNERAT

Ryssland ligger nära

Per Ahlin: Gasledningen ger Moskva inflytande.

 PÅ SÖNDAG ÄR DET val i Ryssland, ett val där utgången är given på förhand. Det behövs inte ens någon ordentlig valkampanj. Landets näste president kommer att bli den av Vladimir Putin utpekade Dmitrij Medvedev. "För flertalet ryssar har Putins styre betytt ett bättre liv, och de räknar med att hans handplockade efterträdare ska fortsätta på samma linje", skriver Rysslandskännaren Ebba Sävborg i senaste numret av Internationella Studier. Det är naturligtvis sant. Men, vilket Sävborg också påpekar, Putins starka

En ledare signalerar att händelsen man skriver om är viktig, så viktig att redaktionen väljer att ta ställning i frågan. Att ta upp en händelse på ledarsidan orsakar ofta debatt i andra medier.

Här skriver Per Ahlin i Dagens Nyheter om den rysk-tyska gasledningen.

Skurk eller hjälte?

– Om presidentbeskrivningen i Sverige och Finland

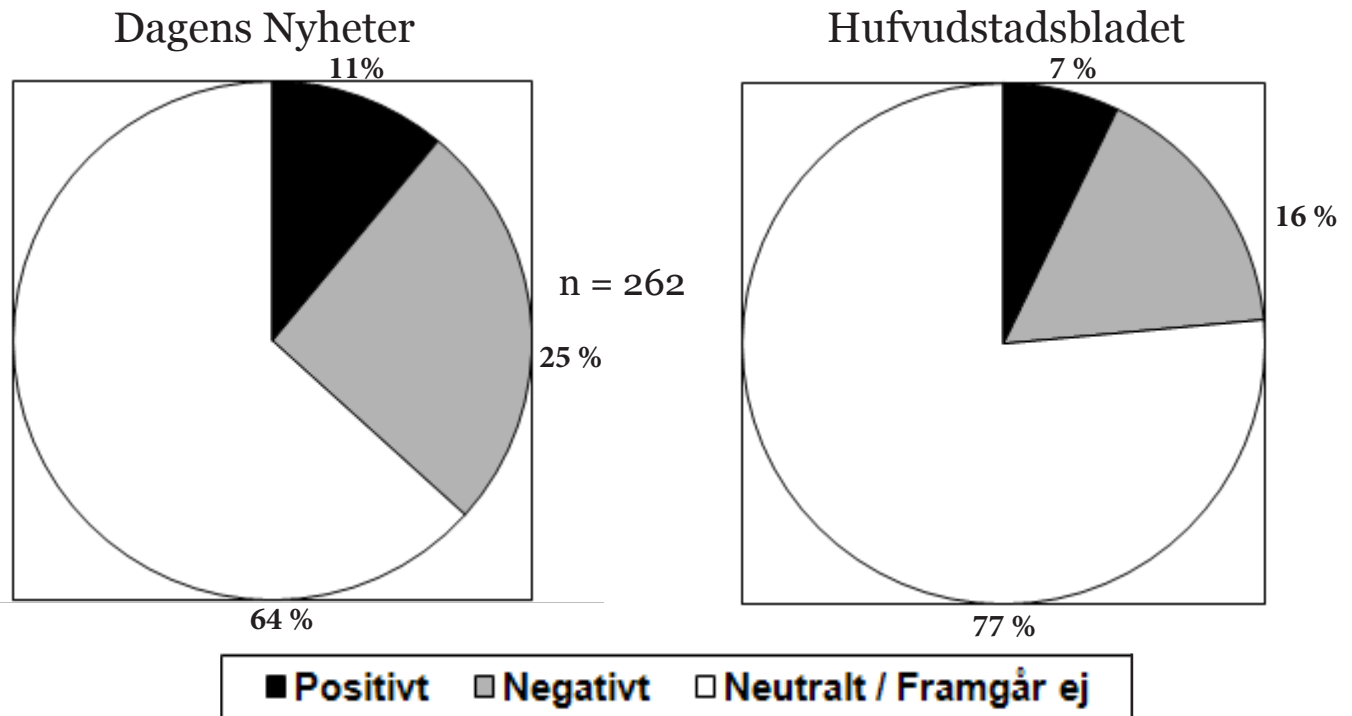

Diagram 3: Andel artiklar som ger en positiv, negativ, neutral beskrivning eller där beskrivningen inte framgår på nyhetsplats i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet sammanlagt

Sverige har blivit alltmer negativt inställt till Ryssland – från 90-talets demokratiycka till 00-talets Putinpessimism. Som ett mindre finlandiserat land än Finland borde detta visas i pressen genom ett större antal negativa artiklar om regimen i Ryssland.

I nyhetsartiklar och reportage bland tidningarnas redaktionella material är inte allt neutralt. Det gråa blir ofta svart eller vitt och avslöjar vad tidningen tycker om företeelser, personer och – länder. På nyhetsplats väljs artiklar, vinklar och formuleringar ut som alla bär på någon slags värdering. När det kommer till de ryska presidentvalen går Dagens Nyheter (DN) betydligt hårdare åt presidenterna än vad Hufvudstadsbladet (HBL) gör.

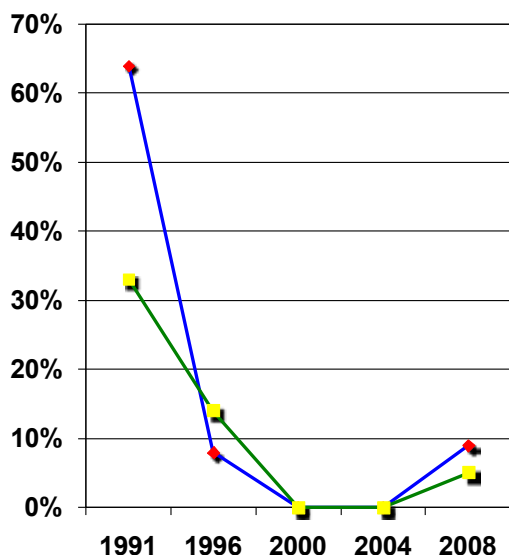
I DN ger 26 procent av artiklarna en negativ bild av presidentkandidaten medan det i HBL bara förekommer i 17 procent av

artiklarna. Därmed kan vi tydligt se att vår hypotes, om att det finlandiserade landet är mindre negativt mot det dominerande landet, stämmer. I Finland är man mer försiktig med det man skriver medan Sverige, som är mindre finlandiserat, kan ta ut svängarna.

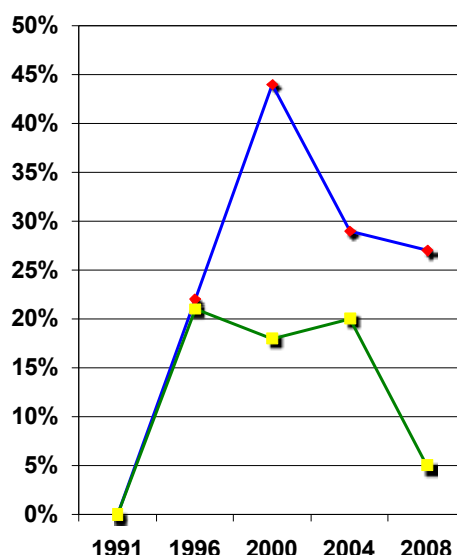
Detta märks också när det gäller de artiklar som gestaltar presidenten på ett positivt sätt. I DN är 11 procent av positiv karaktär medan siffran i HBL är 7 procent. Vi kan konstatera att det icke-finlandiserade landet skriver både mer negativt och positivt om det dominerande landet, medan det finlandiserade landet håller låg profil och försöker skriva så neutralt som möjligt.

Det är framför allt år 1991 som DN är mer positiva än HBL. DN hejar på den nye demokraten som har hela det ryska folkets förtroende bakom sig, medan HBL ställer sig mer skeptiska. Finland har varit med förr och år 1991 har Ryssland fortfarande ett hårt grepp om

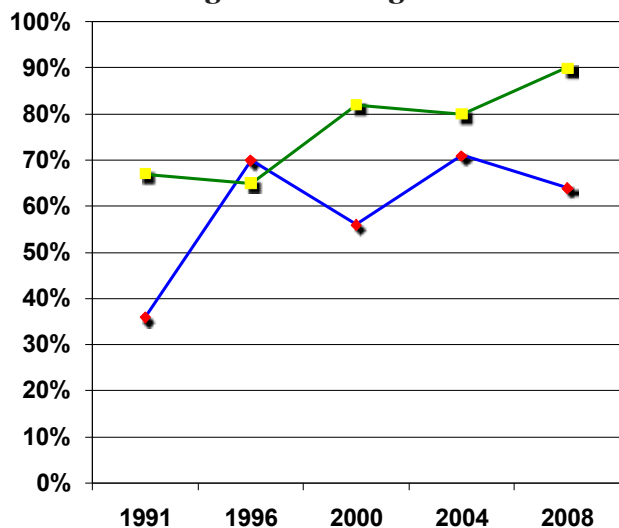
4. Andel positiva artiklar n = 23

5. Andel negativa artiklar n = 53

6. Andel neutrala artiklar och artiklar där beskrivningen inte framgår n = 186

◆ Dagens Nyheter
■ Hufvudstadsbladet

Diagram 4: Andel artiklar med positiv beskrivning av presidenten

Diagram 5: Andel artiklar med negativ beskrivning av presidenten

Diagram 6: Andel artiklar med neutral beskrivning samt artiklar där beskrivningen inte framgår

landet, vilket också märks i HBL. Man har färre positiva artiklar än DN och inte en enda negativ beskrivning av Boris Jeltsin.

Efter 1991 sjunker de positiva artiklarna radikalt och i valet 2000 och 2004 ges inga positiva presidentbeskrivningar i någon utav tidningarna. År 2008 har de varsin positiv artikel.

Anledningen till minskningen av positiva artiklar tyder på att finlandiseringen minskar i båda länderna, framför allt under 2000-talet. Länderna är då inte lika benägna att skriva positivt om Ryssland.

År 2000 slår DN i taket med negativa artiklar. Där ger 44 procent av alla artiklar som skrivs en negativ bild av framför allt Vladimir Putin. HBL i sin tur skriver färre negativa artiklar år 2000 än föregående och följande val. Sverige har slagit sig fria från Ryssland i större grad än Finland under 90-talet och detta märks

i antalet negativa presidentbeskrivningar. Finland tar det mycket lugnare med sin Rysslandskritik och har inte lika många värderingar i sina artiklar.

HBL håller sig överlag mer neutrala än DN i sin Rysslandsrapportering, någonting som förklaras av finlandiseringens effekter. Det förklarar också varför HBL ökar antalet negativa artiklar efter år 1991. Visserligen minskar det igen till valet år 2008 men då beskrivs inte heller presidenten i 90 procent av fallen. Av det kan man dra slutsatsen att ett land som håller på att avfinlandiseras är mindre intresserade av att ge en heltäckande och djupgående bild av det dominerande landet. Eftersom påverkan från Ryssland minskat är presidenterna inte lika viktiga för Finland som tidigare och därmed skrivs färre artiklar där presidenten tar stor plats.

De bortglömda variablerna...

Ett sätt att mäta hur positiva, negativa och neutrala tidningarna är mot Ryssland har varit att titta på hur de beskriver valprocessen och oppositionen.

Det enda året då valprocessen beskrivs i positiva ordalag på nyhetsplats är 1991, då framför allt DN är väldigt positiva. När det kommer till negativa beskrivningar av valprocessen så är nästan alltid HBL mer negativa, med undantag för år 2004 då tidningarna ligger på ungefär samma nivå.

Att HBL procentuellt är mer negativa beror på att DN ofta inte alls beskriver valprocessen. 1996 är hela 98 procent av artiklarna i DN neutrala till valprocessen eller så beskriver de den inte alls. Detta kan förklaras av att det inte är lika viktigt för svenska medier att ge en bild av det ryska valet eftersom det inte påverkar oss i lika stor utsträckning som det påverkar Finland,

där artiklarna är mer djupgående och därmed beskriver valprocessen.

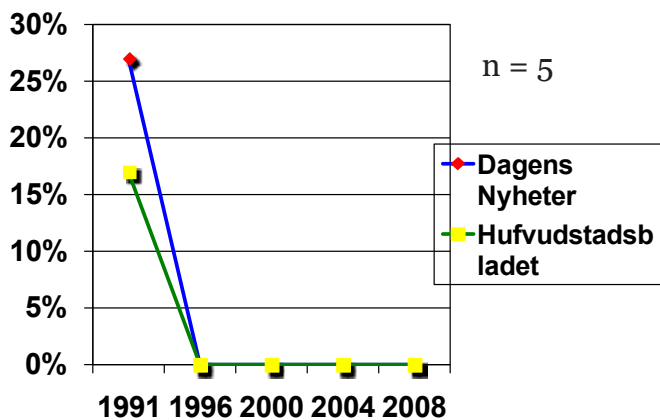
För DN går alltså utvecklingen från positiv till negativ under perioden 1991 till 2008. Från att ha skrivit väldigt mycket positivt om valprocessen 1991 till att 1996 bara skriva neutralt eller inte alls för att slutligen skriva väldigt negativt under de senaste tre valen.

HBL, å sin sida, skriver till skillnad från DN en hel del negativa artiklar redan 1996 och når inte upp till samma negativa nivå igen förrän valet 2008.

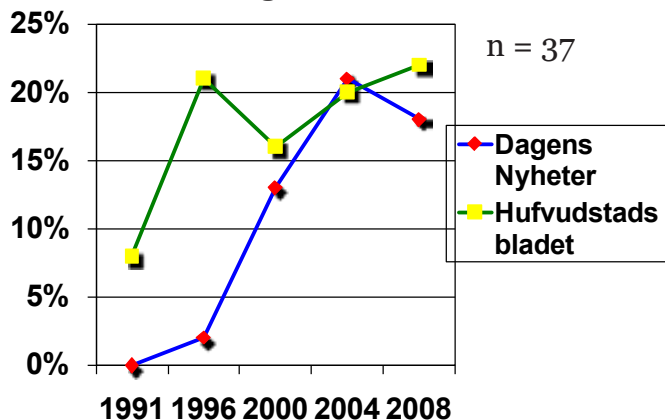
Oppositionen som utmanar presidentkandidaterna har inte nämnts alls lika flitigt som Jeltsin, Putin och Medvedev. I nästan två tredjedelar av artiklarna om presidenterna inför valet förekommer inte ens oppositionens namn. Procentuellt ser det likadant ut i DN och HBL och säger därför inte så mycket.

Ida Kyrk

7. Andel positiva artiklar

8. Andel negativa artiklar

9. Andel neutrala artiklar eller artiklar där valprocessen inte beskrivs

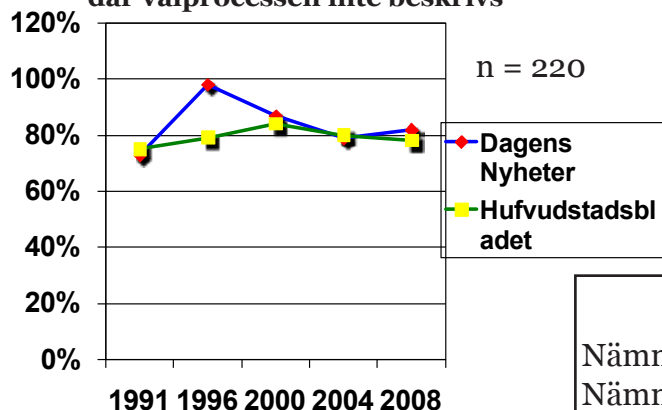

Diagram 7: Andel artiklar på nyhetsplats med positiv beskrivning av valprocessen

Diagram 8: Andel artiklar på nyhetsplats med negativ beskrivning av valprocessen

Diagram 9: Andel artiklar på nyhetsplats med neutral eller ingen beskrivning av valprocessen

	Dagens Nyheter	Hufvudstadsbladet
Nämns	38,2%	38,1%
Nämns inte	61,8%	61,9%

Tabell 3: Andel artiklar där oppositionen nämns eller inte nämns i Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet

DN tar ledningen

- har fler opinionsartiklar om de ryska presidenterna

Dagens Nyheter tycker ungefär lika om de ryska presidenterna i tidningarnas opinionsmaterial. Däremot har Dagens Nyheter fler artiklar som tycker till om presidenterna än Hufvudstadsbladet.

Opinionsmaterialet i Dagens Nyheter och finländska Hufvudstadsbladet skiljer sig åt eller ser väldigt lika ut beroende på vilka ögon man tittar med. Hypotesen om opinionsmaterialet var att det finlandiserade landet skulle skriva mindre positivt och negativt. Ett icke-finlandiserat land skulle ha mer svängrum, och därmed ha mer utrymme att tycka till utan att riskera att trampa på någons tår. Konkret skulle det yttra sig som att Hufvudstadsbladet är mer neutralt medan Dagens Nyheter i större utsträckning tar antingen positiv eller negativ ställning.

Procentuellt så blir resultatet att båda tidningarna framställer presidenterna lika: en femtedel positivt, två femtedelar negativt och två femtedelar där en beskrivning inte klart framgår. I diagramform ser detta ut som att någon lagt två tårtor på varandra och delat dem i nästan exakt lika stora bitar. Tidningarna är med andra ord väldigt likartade i sitt tyckande.

Men går man vidare och tittar på antal och glömmer procent ett litet tag, så går det att se en tydlig skillnad. Under fem presidentval har Dagens Nyheter haft 26 artiklar som kan räknas som opinionsmaterial medan Hufvudstadsbladet haft 16 stycken. Argumentationen kanske

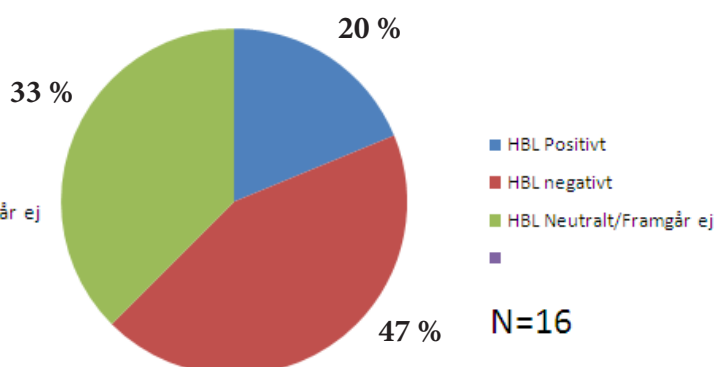
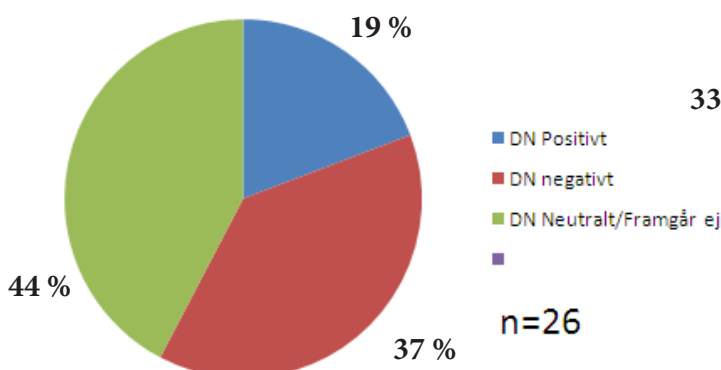
inte är helt klar men i det här avseendet har faktiskt den svenska tidningen tyckt till mer om de ryska presidenterna. Opinionsmaterialet – tyckandet – är större än i den finska tidningen. Och det är inte bara artiklar där en presidentbeskrivning inte framgår som är fler i Dagens Nyheter (då en vidare förklaring varit överflödigt), utan antalet artiklar som är positiva, negativa och där det inte framgår är fler än i Hufvudstadsbladet.

Tillbaka till teorin om finlandisering så säger den att en regim påverkar en annan regims värden, och antagandet i denna uppsats är att detta kommer ge utslag på pressen. Går resultatet om opinionsmaterialet att härleda tillbaka till en slags finlandisering? Med andra ord: Har Hufvudstadsbladet haft mindre negativt opinionsmaterial om den ryska regimen på grund av att landet står under ett tryck från Ryssland? Resultatet visar att DN tycker mer - de har fler artiklar som är opinionsmaterial. Intressant i sammanhanget är också att DN:s totala antal artiklar är 136st, medan Hufvudstadsbladet har 168st – så även om DN har färre artiklar så tycker de till mer!

En tolkning av detta är att det finns en finlandiseringseffekt på opinionsmaterialet mellan tidningen i ett finlandiserat och ett icke-finlandiserat land – och det yttrade sig som en skillnad i antal åsiktsartiklar mellan tidningarna i de olika länderna.

Tobias Poggats

Presidentbeskrivningar i opinionsmaterial

En rättvis bild?

- en analys över vilka egenskaper presidenterna fått

Hufvudstadsbladet drar sig för att beskriva presidenterna utan håller en mer neutral profil. Därmed får hypotesen om att ett finlandiserat land skulle beskriva det dominerande landets regim mer ingående inget stöd.

Även om det inte explicit uttrycks i teorin om finlandisering så finns det en hotbild mellan ett finlandiserat land och ett dominerande land. Historiskt sett kan man tänka tillbaka på upprinnelsen till det finska vinterkriget då Ryssland ville ha land utav Finland till en slags buffertzonen för att skydda S:t Petersburg, och färskare exempel kan vara hur Kina utövar påtryckning på Taiwan för att få ön att hålla en politisk linje som är pro Kina.

En hypotes i uppsatsen var att pressen i ett finlandiserat land kommer ge en mer mångsidig bild av det dominerande landets regim. Detta grundar sig på antagandet att det finlandiserade landet i mycket större utsträckning har en vilja att veta vad som pågår i det dominerande landet och hur deras regim ser ut – ett land med liten defensiv makt är mer lämpat för att veta hur de överordnade maktstrukturerna ser ut.

För att mäta detta har vi använt oss av olika kategorier av presidentbeskrivningar. Totalt finns det i kodningen sju kategorier:

1. Kall, dominant, likgiltig.
 2. Lugn, rationell, trovärdig.
 3. Impulsiv, opålitlig.
 4. Varm, mjuk, förstående.
 5. Stark, smart, beslutsam.
 6. Korkad, lustig, fånig.
 7. Svag, passiv, maktlös.
- Samt en kategori för "framgår ej," då det inte

funnits någon beskrivning av presidenten från tidningens sida.

Det vi fann var att skillnaden mellan tidningarna i de båda länderna inte var stor vad gäller kategorierna. Typvärdet för Boris Jeltsin var "Stark, smart, beslutsam" i både Hufvudstadsbladet och i Dagens Nyheter, och för Vladimir Putin var typvärdet "Kall, dominant, likgiltig" i båda tidningarna. Medvedev hade bara två beskrivningar i Hufvudstadsbladet och fem stycken i Dagens nyheter så det är svårt att dra slutsatser om honom (Putin och Jeltsin beskrevs totalt 126 gånger i Dagens nyheter och Hufvudstadsbladet). Det som framgick var att Hufvudstadsbladets artiklar i större utsträckning inte gick att sätta in i någon av kategorierna.

Totalt så passade 61 procent av Hufvudstadsbladets artiklar passade inte in i någon kategori, jämfört med 48 procent av Dagens Nyheter artiklar som inte passade in i någon kategori.

Vad kan den bakomliggande orsaken till denna skillnad vara?

- Artikeln kan vara för ytlig, säger ingenting.

- Kategorierna kan vara för få, fångar inte upp allt material.

- Tidningen har strävat efter att inte värdera.

Denna variabel är kvalitativ i sin natur och därför så går det att argumentera för att det är något i kodningen som inte stämmer. Men eftersom vi har strävat efter att själva vara neutrala och att vi inte kände att det fanns någon kategori som vi borde ha

lagt till medan vi kodade så går "För få kategorier" att stryka som bakomliggande orsak. Hufvudstadsbladet hade också som genomgående trend att de tillägnade mer utrymme åt artiklar som rörde presidenterna än vad Dagens Nyheter gjorde. Mer utrymme innebär större artiklar och mer text, varför det går att argumentera

"Resultatet går emot vår hypotes att pressen i ett finlandiserat land strävar efter att ge en mångsidig bild av det dominerande landet som möjligt – men det är likväl ett resultat."

Ryssland är alltid farligt

■ Det ryska presidentvalet kommenteras hos oss i förvånansvärt avspända tongångar. Ändå rör det sig om ett val vars följder, vem som än vinner, innehåller stora risker. Våra egna riksdagsval är i jämförelse med det ryska presidentvalet ganska idylliska krusningar på ytan.

Det förefaller just nu sannolikt att Jeltsin vinner valets andra omgång och alltså fortsätter som president. Optimisterna utgår från att den hjärtsjuka presidenten hålls frisk, att reformerna fortsätter, att demokratin stabiliseras och västlandet ökar. Vidare räknar de med att kriget i Tjetjenien tar slut, att ryssarna slutar bråka om Natos utvidgning, att alla inser att Estlands väg måste respekteras och att nationalisterna lugnar sig.

Om allt detta önsketänkande förverkligas blir Ryssland och hela Europa onekligen tryggare. Men våra önskelistor i fråga om Ryssland har också tidigare visat sig orealistiska.

De nationalistiska stämningarna har fortsättningsvis förstärkts och kommer utan tvivel att prägla den ryska politiken en lång tid framöver. I motsats till teckarna har ryssarna

anov mer än Jeltsin skulle bekymra sig om de fattiga som kom i kläm när det planekonomiska systemet rasade ihop. Trycket från nationalisterna kommer inte att lätta saken om Jeltsin blir omvald. Han

Varför skulle man underminera reformpolitiken, stärka nationalisterna och möjligen tvinga Ryssland att backa ut ur nedrustningsavtalen? Varför skulle man tvinga Ryssland att betrakta Centraleuropa som ett nytt hot? Enbart för att någon skall kunna kamma hem ett fåtal etniska väljare i Ohio, frågar han retoriskt.

Frågan om hur den ryska regeringen kommer att betrakta Natos utvidgningsplaner kommer utan tvekan att förbli viktig också efter valet. Å ena sidan sägs det att ryssarna eventuellt skulle vara villiga att svälja ett några centraleuropeiska (d. öststater skulle få medlemskap.

Å andra sidan har politikerna låtit hotfulla. Motåtgärder är inte osannolika. Nedrustningsavtalen eller relationerna till Estland kan vara i fara. Ryssland är inte maktlös, och inte heller den fredliga, demokratiska samarbetspartner som många inbillar sig.

"Kommunistpartiet är en kriminell organisation av våldsvärkare som förbereder en statskupp", säger president Jeltsin och ger därmed ett exempel på den valretorik som används i kampanjen. Eller också har han

Ledare ur Hufvudstadsbladet. Skribenten skriver att presidentkandidaterna Jeltsin och Zuiganov båda två är lika dåliga alternativ.

emot att artiklarna har varit för ytliga för att kunna kategoriseras i Hufvudstadsbladet.

Som sista orsak ligger då kvar att tidningar har strävat efter att inte värdera. Detta går emot vår hypotes att pressen i ett finlandiserat land strävar efter att ge en mångsidig bild av det dominerande landet som möjligt – men det är likväld ett resultat.

I två andra hypoteser har vi slagit fast att nyhetsmaterialet är mindre negativt och att det är mindre opinionsmaterial i pressen i ett finlandiserat land. Tolkningen att Hufvudstadsbladet har strävat efter att vara mer neutrala och sakliga känns därför inte helt främmande. Det vi ser är att Hufvudstadsbladet i mindre utsträckning har antytt att en president personlighetsmässigt skulle vara på ett visst sätt.

Tobias Poggats

USA-val engagerar inte ryssen

Senator John McCain har tydligt visat att hans kampanj, hans budskap om reformer och hans hårda konfrontation med den kristna högern gick hem hos USA:s demokrater och oberoende väljare.

I slutändan är det dock republikanerna som avgör, och de tycks nu ha satt stopp för Arizona-senators segerlag. Resultatet från "supertisdagen" talar sitt tydliga språk: George W Bush vann i alla röstnings, viktiga stater.

Än har McCain inte givit upp, men det mesta tyder på att det enbart är en tidsfråga innan han drar sig tillbaka. Han är en lojal republikan och vill inte skada partiet i onödan med en uppblåsande strid ända fram till målnöret.

Bland demokraterna gick det så som alla förutsett. Vicepresident Al Gore seglar obotad vidare mot sitt partis nominering. Bill Bradley har egentligen aldrig haft någon chans att

metasvaras inte alltid av handling. De engagerar sig för mycket i mänskliga rättigheter och förstärker för lite av realpolitik.

Anledningen till ryssarnas ointresse är inte enbart att resultaten från supertisdagen presenterades på internationell

att tacka för sina goda opinionsiffror? Det går att skönja tecken på att han vill se ett nit mande till väst, på att han vill reparera de relationer som de senaste tiden varit sämre än någonsin sedan Sovjetunionen sönderfall.

TECKNING MAGNUS BARD

la kvinnodagen, en viktig helgdag här i Ryssland då det mesta är stängt ut. Utrikespolitiken spelar, liksom i många andra länder, en undanskymd roll. Ultranationalisterna får mest all

Putin talar inte lika ofta som sin företrädare om behovet av en multipolär värld. Han är "realistisk" i synen på Rysslands utrikespolitiska förmåga", säger Fjodor Lukjanov, utrikeschef på dagstidningen Vremja. Putin hävdade också på onsdagen i en intervju med brittiska BBC att han inte uteslöt ett framtida Nato-medlemskap för Ryssland. "Det är svårt för mig att se Nato som en fiende", framhöll han.

Är han allvarlig? Nej, svarar alla, men det kan ses som en försiktig gest. Putin vet att han inte kan förlindra Ryssland utan västerländska pengar och säger därför det man vill höra i EU:s och Natos huvudstäder. Han är med sin bakgrund i KGB tränad att an

Dagens Nyheter beskriver att valet i Ryssland redan är avgjort - till skillnad från det i USA.

Beslutet förvånar Vanhanen

Statsminister Matti Vanhanen (c) överraskades av Vladimir Putins beslut att avskeda den ryska regeringen. Vanhanen säger att han är övertygad om att Finland kan ha ett gott samarbete med den blivande premiärministern, på samma sätt som med den avgående premiärministern Michail Kasjanov.

Enligt Vanhanen var det väntat att det kunde bli ett byte på premiärministerposten efter presidentvalet i mars.

Putin avskedar den ryska regeringen, och Finlands president funderar över om statsbesöket till Moskva ändå blir av, skriver Hufvudstadsbladet

Tyst om Rysslands inflytande

Finland och Sverige nämner olika saker när de pratar om vilken effekt Ryssland kan ha på egna landet. För Finland handlar det om eventuellt medlemskap i Nato, och i Sverige skriver man om hur Putin kan använda sin makt över väst.

Resultatet från analysen om de ryska presidenternas påverkan på tidningens land visar att bara cirka 5 procent av artiklarna i båda tidningarna handlar om någon slags påverkan – sex stycken i Dagens Nyheter och nio stycken i Hufvudstadsbladet. Eftersom antalet artiklar blev så få, samt att de är ungefär lika många i båda tidningarna gör att resultatet är svårt att analysera. Hypotesen formulerades som att "Det finlandiserade landet kommer skriva mer om den påverkan som det dominerande landet har på det egna landet." Går det att gräva djupare för att bekräfta eller förkasta det antagandet?

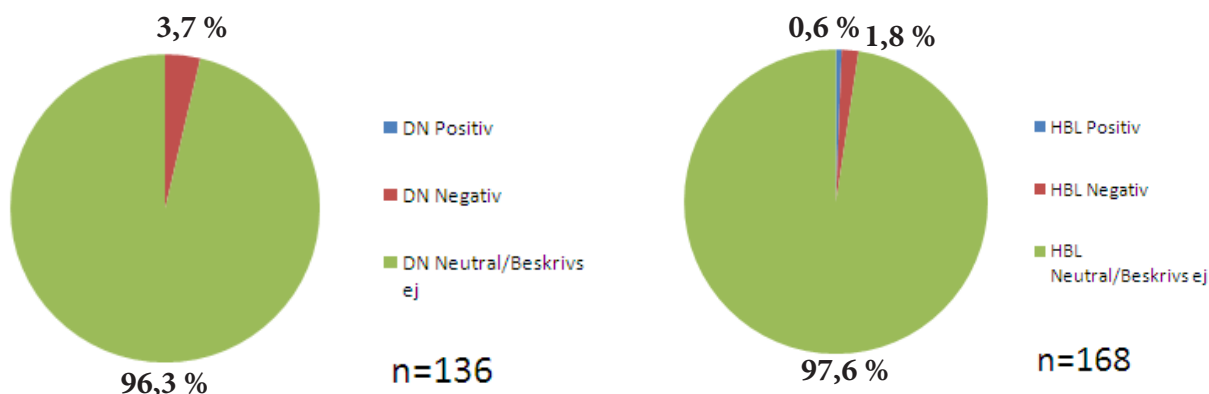
Den äldsta artikeln i Dagens Nyheter är från 1991 och handlar om Gorbatsjov. Dåvarande Sovjetunionens dåliga ekonomi gjorde att de östliga ledarna var tvungna att söka bistånd

från väst för att försöka klara sig ur krisen. Den påverkan som finns i artikeln gäller Sveriges ansvar för Baltikum. I tidningen står det att en representant från Estland har gett en "mörk bild" av Sovjetunionens uppträdande mot baltstaterna, och skribenten nämner att Sverige har ett särskilt ansvar att hjälpa dem.

Det intressanta är de fyra resterande artiklarna som alla handlar om Putin. De centrala ämnena i är att Putin är odemokratisk, Ryssland är korrupt, valen i Ryssland är inte demokratiska, samt vapenmakten som Ryssland har. Den påverkan som finns i artiklarna handlar just om att Ryssland är en stormakt som kan utöva ett inflytande över väst. Det går också att se hur Dagens Nyheter tar ställning emot Putin och antyder att han inte går att lita på och att han är manipulativ. Essensen i de artiklarna som nämner något som kan påverka Sverige är alltså Putin och hans makt.

Hufvudstadsbladet har mer spridning i sina ämnen. En artikel handlar om att Jeltsin har makt att lägga in ett veto mot kärnvapenprov om han väljs till president 1991. Tre artiklar

Påverkan på det egna landet

Grafik: Tobias Poggats

Putin både visade och använde sina muskler

■ För Vladimir Putin uppfylls kravet på "en man, en röst" riktigt väl om en enda mans röst blir hörd – hans egen.

■ uttrycket "en man, en röst" används för att beskriva Samma mönster har upprepat sig inför presidentvalet. De övriga stration. Avsikten är att blåsa lity i kampanjen. Putin fick nu Han belastas av att han står de så kallade oltgarkerna nära

Ledare ur Hufvudstadsbladet.

handlar om Nato och ett eventuellt Natomedlemskap för Finland. En artikel handlar om valet 1996 mellan Jeltsin och Ziuganov och hur båda ledarna kan ses som ett hot mot Finland – oavsett vem som vinner. Tre artiklar handlar om Putin. En artikel handlar om att EU försöker utöva inflytande över Ryssland.

Jämfört med Dagens Nyheter så handlar bara två av artiklarna i Hufvudstadsbladet om Putin och hans makt och odemokratiska styre. Den sista av de tre artiklarna som rör Putin handlar om ett statsbesök som en finsk politiker skulle avlägga till Moskva. Sedan är det Nato som är viktigt. Om Finland går med i Nato så kommer det byggas onödigt anspänning mellan Ryssland och Finland och detta kan förstöra den relation som de har. Natofrågan har varit viktig för Finland och anledningen till att de inte är fullvärdig medlem i Nato än idag går säkert att finna i att Ryssland inte vill att väst ska ha möjlighet att utöva militärmakt nära Rysslands gränser. Ett uttalande från Putin under den sista valperioden i undersökningen är ett bra exempel på Rysslands inställning mot en Natoutvidgning. År 2008 så skriver Hufvudstadsbladet "Putin säger sig vara ledsen över att konflikten undergrävt ländernas relationer. Samtidigt varnar han också Ukraina för att drömma om ett medlemskap i försvarsalliansen Nato."

En tolkning av detta är att länderna har tagit upp frågor som rör olika regimvärden. För Sverige är det ideologiska viktigt. Jämfört med Finland står inte Sverige under lika skarpt hot från Ryssland. Den påverkan som finns handlar om Rysslands vapenmakt, men mycket i artiklarna rör Rysslands odemokratiska styre. För Finland är vapenhotet mer påtagligt, och därför är Natofrågan i relation till Ryssland mycket viktigare. Det odemokratiska nämner Hufvudstadsbladet i två artiklar, men annars är

det ländernas relationer, hur farliga olika presidentkandidaterna är, och makten som Ryssland kan utöva över Finland viktigt.

Alla de sex artiklarna i DN som handlade om någon slags påverkan från Ryssland pratade om en negativ påverkan – om hur Ryssland var ett mäktigt land som kunde komma att utöva inflytande västerut till exempel. Den enda artikel som pratade om en positiv påverkan fanns i en av HBL:s nio artiklar. Den handlade om att Finland inte behöver Nato eftersom relationerna mellan länderna Finland och Ryssland var bra som de var.

Den slutgiltiga kommentaren blir att hypotesen om att pressen i ett finlandiserat land skulle skriva mer om den påverkan som det dominerande landet har på det egna landet saknar en gedigen statistisk grund och kan därmed avfärdas. Tidningarna skriver helt enkelt inte om påverkan som Ryssland har på det egna landet, därför faller hypotesen. En vidare analys av de artiklar som fanns ger en insikt om vilka frågor som har varit viktiga för de olika länderna, och det går att se att de båda tidningarna berör olika regimvärden i finlandiseringsteorin. För Sveriges del så är det mer de ideologiska regimvärdena som uppmärksammas, och för Finlands del handlar det om den fysiska säkerheten för Finland som land.

Tobias Poggats

Sverige skjuter skarpt

– En kvalitativ analys av presidentbeskrivningen

Foto: Ida Kyrk

Resultatet av den kvantitativa analysen visar att Dagens Nyheter tar mer ställning än Hufvudstadsbladet. Den kvalitativa analysen visar att tidningarna tar ställning på väldigt olika sätt.

Men i en kvantitativ analys så försvinner den faktiska texten och det kan vara svårt för läsaren att föreställa sig hur ett ställningstagande i Hufvudstadsbladet eller Dagens nyheter ser ut; vilka tendenser och vilket språkbruk de båda tidningarna har. För att ge ytterligare en dimension till analysen så har vi plockat ut bitar ur texterna som vi analyserat där tidningen på något sätt har tagit ställning. Under respektive presidentperiod så fanns det vissa saker som stod i fokus. Året 1991 så var det till exempel

det första demokratiska valet i Ryssland. 1996 var det istället valet mellan kommunistledaren Gennadij Ziuganov och den allt mer impopulära Boris Jeltsin som stod i fokus. År 2000 blev Putin vald som president – en relativt okänd person som efterträdde Jeltsin 1999. Valet 2004 bestod till mesta delen av konstateranden att Ryssland går mer och mer mot ett auktoritärt och statskontrollerat land, och valet 2008 handlade till största delen om Putins efterträdare och vilken roll han hade i relation till Putin. De textbitar som följer visar på tydliga ställningstaganden från båda tidningarna, som kommenterar händelser inom de fem olika valen på något sätt.

Valet 1991: Jeltsin kan bli den första demokratiskt valda presidenten.

HBL: "Jeltsins ryska rådsrepublik försöker trots det konservativa motståndet på olika sätt bli allt mer oberoende. Trots att Jeltsin fått mottaga mycken kritik från radikalt politiskt håll ser det ut som om han bli vald till Rysslands president i början av juni."

DN: "Den man vi tycker oss känna är den folklige Jeltsin, kontrasten till en impopulär Gorbatjov, en politiker kring vilken oro råder, en människa som reagerar ömsom beräknande, ömsom impulsiv."

Valet 1996: Valet mellan Boris Jeltsin efter hans misslyckade ekonomiska reformer och den kommunistiska ledaren Gennadij Ziuganov.

HBL: "För omvärlden ter sig söndagens ryska presidentval som ett val mellan Boris Jeltsins demokratiska reformpolitik och kommunistledaren Gennadij Ziuganovs vänsterkonservativa sovjetnostalgi. Men för det ryska folket är valet inte lika enkelt."

DN: "De som säger att man inte kan välja mellan pest och kolera har inte förstått söndagens avgörande. Grannländer känner i varje fall ett hot in i mörket. Fråga en est och han svarar: Rysslands val är ödesval för hela Europa. Få kan känna genuin förtröstan om Boris Jeltsin vid makten fyra år till. Men Ziuganov representerar ett sämre alternativ, det klart värsta."

Valet 2000: Putin blir vald som ny president under en tid av krig.

HBL: "Enligt Putin har emellertid större delen av de tjetjenska styrkorna krossats, med undantag för några 'djur' som springer runt och kan samla sig i flock igen."

DN: "Och när Putin häromdagen fick frågor om den tillfångatagne tjetjenska gerillaledaren Salman Radnjev rämnade den lågmälda framtoningen. Presidenten liknade Radnjev vid ett djur.

– Visserligen är de tjetjenska rebellerna fiender till ryska staten, men ett sådant uttalande säger – tyvärr – en del om Putins människosyn, kommenterar en västdiplomat."

Valet 2004: Brist på motkandidater mot den sittande Putin.

HBL: "Att det saknas ett verkligt alternativ beror på att Ryssland inte har ett verkligt partisystem där olika riktningar skulle tävla. Ryssland har bara personer som strävare efter makt, och den sittande presidenten är populärast."

DN: "Det återstår knappt en vecka till det ryska presidentvalet, men segraren är sedan länge korad. Ett skäl är att statsledningen i praktiken inte har tillåtit väljarna något alternativ till den sittande presidenten Vladimir Putin."

Valet 2008: Är Medvedev bara en nickedocka till Putin?

HBL: "Medvedev har inte deltagit i några debatter. Budskapet med tystnaden är klart. Folket vet vad Putins tid stått för. Det är vad folket vill ha. Medvedev representerar kontinuitet och fortsättning på Putins politik."

DN: "Hittills har han i medierna framstått som en blek, till och med vek, skugga av Putin. [...] Medvedev framhöll vikten av medborgerliga friheten påtagligt mer än Putin."

Valet 2000 visar ganska tydligt hur båda tidningarna har porträtterat en och samma händelse. HBL väljer här att citera Putin ordagrant, medan DN ger en känslbild till händelsen; Putin pratar inte bara om en gerillaledare, utan hans lågmälda framtoning "rämnade." Till det följer ett citat av en anonym västdiplomat som vidare förklarar hur man ska tolka Putins uttalande.

Valet 1996 blir i HBL:s ögon ett val mellan demokratisk reformpolitik och vänsterkonservativ sovjetnostalgi. DN å sin sida pratar om ett "ödesval för hela Europa."

Dessa textbitar visar på skillnader som tidningarna har i sitt sätt att uttrycka sig. I många fall har det varit så att det faktiskt inte behöver en särskilt mycket djupare analys för att kunna säga att det finns vissa skillnader. Värderingarna sticker ut mycket tydligare i den svenska tidningen. Detta är en genomgående trend vid en jämförelse mellan de båda tidningarna. I texterna fanns det även positiva citat. Bland annat så avfärdade HBL liknelsen av Putin som en demon, och påpekar att han bara är "en man med det föga tacksamma jobbet att återuppbygga en enorm stat." Men det kanske finaste citatet stod Dagens Nyheter för. Den 23 mars 2000 beskriver tidningen Putin under en flygfärd till Tjetjenien:

"Nu avslöjar han att han, när han flög till Tjetjenien i förra veckan i ett litet stridsflygplan, låtit planet snurra runt i luften.

– Sedan fick piloten ta över spakarna igen, sade Putin, som erkände att det var skönt när det pirrade i magen. Någon pilotutbildning har Putin inte, såvitt bekant."

"Är Medvedev bara en nickedocka till Putin?"

Sätt in rubriken här

”Jubel möter Jetsin”, ”Putin stärker greppet om Ryssland”, ”Jeltsin skålar i svenskt glas”, ”Putin i luften rena snurren”.

Rubriken är varje artikels moder. Den kan säga mycket om hur vi ska uppfatta artikeln och om det budskap som gömmer sig bakom bokstäverna.

Bilden och rubriken är tillsammans det första som drar till sig ögonen när man slår upp en tidningssida. Stora som små lockar rubrikerna oss och ger oss en uppfattning av vad vi ska läsa redan innan vi tar oss ner till ingressen. Rubriken påverkar hur vi tar till oss resten av artikeln och är därför lika viktiga att studera som själva texten.

Av rubrikerna märks tydligt att Hufvudstadsbladet (HBL) försöker hålla sig neutrala. Rubrikerna är sakliga och utan tillspetsning. Detta märks bland annat när det kommer till kriget mot Tjetjenien. I Dagens Nyheter (DN) finns fullt av rubriker av typen ”Endast ruiner kvar av Groznyj” (2000) och ”Tre gånger har staden ödelagts – Tjetjenska krigets meningslöshet har drabbat Samasjki hårdast” (1996). I HBL är tonen inte

alls lika hård: ”Vapenvilan kan bli valtrumf för Jeltsin” (1996) och ”Striderna i Tjetjenien rasar vidare” (2000).

DN har positivt laddade rubriker i valet -91 men blir sedan snabbt mer negativa. HBL är mer neutrala i sin rubriksättning -91 men får in fler rubriker med negativ klang i de senare valen. År 2008 är hela sju rubriker negativa, tio neutrala och fyra positiva. De positiva innehåller alla Dmitrij Medvedevs namn och det är tydligt att tidningen ser honom som ett hopp för Ryssland.

Om man delar in rubrikerna i grupper kategoriserade som positiva, negativa eller neutrala har HBL snäppet färre positiva rubriker än DN. 35 procent av DN:s rubriker har en negativ klang medan motsvarande siffra för HBL är 24 procent. Den stora majoriteten av artiklarna i HBL är neutrala. Liksom i artiklarnas innehåll finner vi att skillnaden mellan tidningarna ligger i att DN skriver mer negativt och HBL mer neutralt.

Men ju närmre nutid vi kommer desto mer lika blir tidningarna i sin rubriksättning. På valdagen år 2008 hade DN följande rubrik: ”Ryskt presidentval avgjort på förhand”. I HBL stoltserade rubriken ”Utgången redan klar”.

Ryssland efter Putin

Per Ahlin: Få utrikespolitiska förändringar efter valet.

Någon presidentval bara är några dagar borta brukar det sjuda av skrifter i de flesta länder. Valstämorna hålls, utspel avses, opinionsundersökningar

Rysslands försvar för den arktiska hållningen har naturligtvis en mångt orsaker, men frågan är om inte har de samma anledningar.

Presidentvalet i Ryssland

Vladimir Putins medarbetare är tvärsäkra på att deras chef tar hem vinsten redan i det ryska presidentvalet första omgång på söndag. Men ett alltför lågt valdeltagande kan göra valet otillgitt. En halv miljon observatörer övervakar att valet går riktigt till.

Valskolk kan grusa Putins planer

De ryska utrikespolitiska observatörerna är tvärsäkra på att deras chef tar hem vinsten redan i det ryska presidentvalet första omgång på söndag. Men ett alltför lågt valdeltagande kan göra valet otillgitt. En halv miljon observatörer övervakar att valet går riktigt till.

Jeltsinveto mot kärnprov på Novaja Zemlja?

(S korr) Jeltsin väljs till ent i valet det

Ryssland dämpade kritiken mot Natos östutvidgning

DN. Gorbatsjov hotar och ber

2/6 1991

A TERTIÄGETS hjärta kan Michael Gorbatsjov skiljaktigt kalla sig. Dag- en har haft samma betydelse som han för att stoppa

senare månadernas nya ekonomiska katastrofhotter har kommit till en ny värdpunkt. Han ska ha funnit att det är absolut nödvändigt att Sverige är viktigt att göra ett nytt reformsteg. I bästa fall något annat. Då övrig Gorbatsjov reformerarna för att

pe (CIV) och arliga ett antal länder för den starkt förmedla "huvringens" av strategiska kärnvapen (Start). Resultatet har varit östrik- lags gressen för ett president. George Bush ska vinna med toppnotis.

På hemmaplan har Gorbatsjov hotat och ber

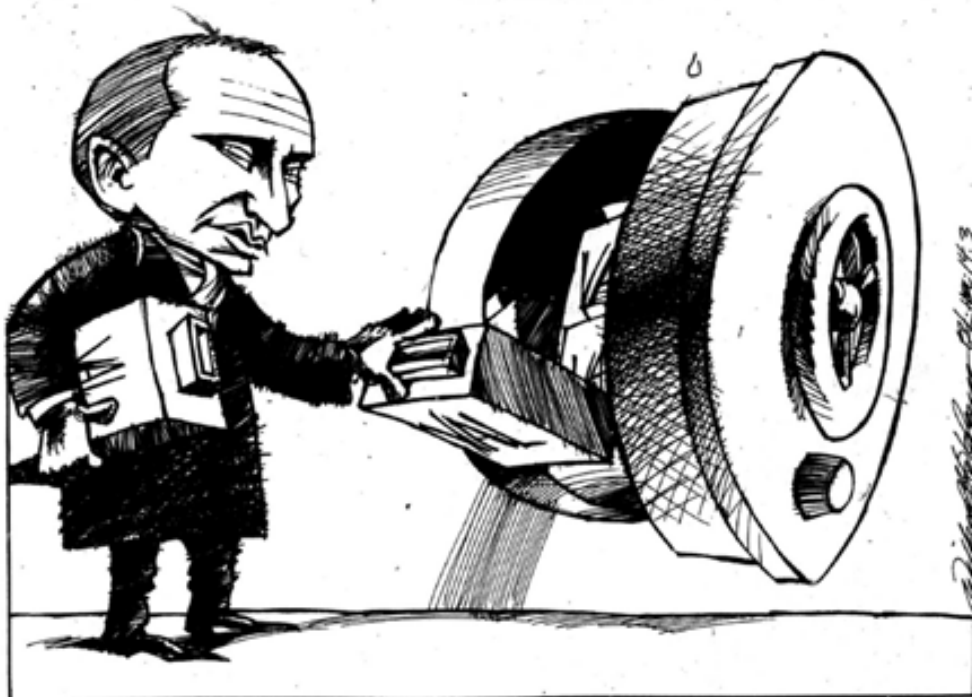
Uppenbart anser vi värdet att han i höjd. Kanske vara vär- de. Sverige har inte i sig ett stort intresse i Måsta man inte i vilken för höjd, en av Gorbatsjov övrigt skärskådligt ska bli starkt medarbetare.

Ordning prioriteras i Putins Ryssland

Det berättas om mannen som vin- reformerna? Svaren varierar, och

Rubriken sätter agendan. Rubrikutdrag ur Dagens Nyheter och Hufvudstadsbladet under perioden 1991-2008.

Putins envælde befasts

Putin är stark då han inleder sin nästa presidentperiod – men hans mandat har en svagare demokratisk legitimitet än vad som hade varit nödvändigt.

Ryssarna går i dag till valurnorna för att återvälja Vladimir Putin som president. I praktiken har utgången varit klar länge.

För det första är Putins genuina folkgunst stor.

För det andra har ingen annan getts möjligheter att föra en fullskalig kampanj. Medier och för-

möjligheterna till ett effektivt styre.

Putins position är visserligen stark då han inleder sina avslutande fyra år som president. Men hans mandat har en svagare demokratisk legitimitet än vad som hade varit nödvändigt.

Valdeltagandet är det enda som

På olika håll i landet planeras jippon som skall locka folk till vallokalerna, det delas ut kryssningsbiljetter och matpaket. Lokala myndigheter ute i landet lär ha fått uttryckliga order att "se till" att valdeltagande blir minst 70 procent. Motkandidaterna har vanligen ignorerats av de nationella tv-kanalerna, men sympto-

Men det ligger i högsta grad i vårt intresse att Ryssland kan ges de två sistnämnda: stabilitet och välbstånd.

Putin gick händelserna i förväg och inväntade inte valresultatet förrän han började dra upp linjerna för den kommande valperioden. För tre veckor sedan avskedade han Michail Kasianovs

I ledare är rubrikerna än mer talande än i vanliga nyhetsartiklar.

Det året är det extra tydligt i rubrikerna hur tidningarna känner för presidenterna, i det här fallet Putin och Medvedev. "Gaskrisen blev vapenhot – Putin hotar Ukraina med missiler" kunde HBL:s läsare se i tidningen den 13:e februari. Tre dagar senare tryckte DN rubriken "Medvedev varslar om större frihet".

Det finns också rubriker som lurar läsaren. Till exempel hade DN år 2008 rubriken "Populär Putin har gett ryssarna hoppet tillbaka" där Putin, tvärtemot vad rubriken ger intryck av, beskrevs negativt. I HBL har artikeln under rubriken "Nöjda pensionärer gillar Putin" (2004) en lätt negativ underton.

Många rubriker visar vinklingen av artikeln och är inte i sig själva positiva eller negativa. Det kan handla om rubriker där man låter någon annan stå för en åsikt. Även i sådana här typer av rubriker kan man se en skillnad

mellan DN och HBL. Medan DN ofta har en klart negativ vinkling, som i rubrikerna "Jeltsin avskydd i sin hemby" och "Ryska demokrater bävar inför valet" (båda från 1996), har HBL en mer neutral ton: "Moskvaforskare: Putin varken demokrat eller diktator" (2000).

Rubrikerna följer mönstret när det gäller hur presidenterna beskrivs i artiklarna. Proportionerna mellan DN och HBL ser väldigt lika ut. Det som skiljer är att det i rubrikerna i båda tidningarna finns fler positiva och negativa anslag än i presidentbeskrivningarna, där det var betydligt större andel neutrala artiklar eller där ingen beskrivning förekom. Anledningen till detta kan vara att rubriker ska fånga läsaren och därmed spetsas till lite extra, någonting som då ofta tippas över i en positiv eller negativ värdering.

Ida Kyrk

”Vi är inte rädda för ryssarna längre”

Intresset för medierna att skriva om Ryssland har minskat över tid i både Finland och Sverige. Journalisten och Rysslandskännaren Ebba Sävborg tror att det beror på att Ryssland blivit mer stabilt och att det därför inte finns så mycket dramatiskt att skriva om längre.

Minskningen har pågått stegvis sedan år 1996 och förmodligen redan från år 1991. Valet år 2008 hade minimal bevakning. Ebba Sävborg är inte förvånad över att det ser ut som det gör.

– I början av 90-talet hände det oerhört dramatiska saker. Det var en enorm förändring som skedde och då fanns det en väldig nyfikenhet på hur det skulle bli. Nu är det väldigt odramatiskt, vilket är skönt för ryssarna men väldigt otacksamt för massmedierna.

Hon menar att tystnaden kring Ryssland beror på att landet stabiliserats och därmed inte är lika intressant att rapportera om.

– Vi är inte speciellt rädda för ryssarna längre. På 90-talet visste vi inte åt vilket håll det skulle barka. Det var väldigt instabilt och det slängde hit och dit. Det fanns en oro för vartåt det skulle gå och samtidigt fanns en entusiasm för den riktning som man åtminstone uppfattade att det hade tagit. Nu tycker man sig veta ungefär vad Ryssland gör, vad Ryssland har för kapacitet och åt vilket håll utvecklingen går och det är inte så upphetsande.

Skillnader i media

Att Hufvudstadsbladet ger mer utrymme åt Ryssland än vad Sverige gör kommer inte heller som någon chock för Ebba Sävborg.

– Så har det nog alltid varit. Finländska tidningar har alltid varit mer intresserade av Ryssland, säger hon.

När det kommer till skillnaden mellan den svenska och finska pressen beträffande neutralitet i Rysslandsbevakningen tror Ebba Sävborg att det beror på de skilda relationer länderna har till Ryssland.

– Jag tror faktiskt att det är en finländsk tradition. Åtminstone sedan den tiden då de fick vara väldigt försiktiga i sitt umgänge med Sovjetunionen, att försöka vara väldigt sakliga

Ebba Sävborg är journalist och Rysslandskännare. Hon har själv varit Moskvakorrespondent.

Foto: Utrikespolitiska institutet

och neutrala så att man inte skulle kunna klämma åt dem för någonting. Det kan man ju tycka är en ganska bra tradition för då hamnar de inte väldigt mycket för eller emot någonting. Möjligen är just finländarna, på grund av sitt ganska komplicerade förhållande till Ryssland, också mindre benägna att bli sådär fruktansvärt

Enligt Ebba Sävborg var svenska medier väldigt positiva till Sovjetunionens fall, men i Ryssland finns det fortfarande många människor som vill ha kommunismen tillbaka. Här är en manifestation för kommunismen i St Petersburg 2007.

Foto: Ida Kyrk

entusiastiska eller vansinnigt negativa. Dels för att de vet att verkligheten inte är så svartvit och de vet säkert mer om Ryssland än vad vi gör i Sverige.

Hon säger att Sveriges bevakning under den här tiden mer liknar västeuropeiska och amerikanska, medan det snarare är Finland som skiljer ut sig.

– Jag skulle tro att finländarna på det hela taget varit både neutralare och försiktigare kanske. Försiktig låter negativt men det kan ju faktiskt vara något positivt också i att man inte sådär till den grad köper det ena och tar fullständigt avstånd från det andra.

Medias ytterligheter

Ebba Sävborg säger att den svenska rapporteringen har skiftat väldigt mycket. Det hon tycker framkommer tydligast är

förändringen från att i början av 90-talet ha ägnat sig åt okritisk Jeltsinhyllning till att senare delen av 90-talet rapportera om Tjetjenienkrigets hemskheter och alla negativa konsekvenser av Jeltsintidens politik. En orsak till detta menar Ebba Sävborg är att man under tidigt 90-tal hade mycket att glädjas åt.

– Det var en slags eufori. Alla var så himla glada att kommunismen var borta.

– Under senare delen av 90-talet blev det väldigt modernt att göra sådana där riktiga eländesreportage. Sådana här fattiga byar, alla borde i utkylda hus, det fanns ingen värme, man hade ingen elektricitet och det var sådär riktigt, riktigt eländigt plötsligt. Medan man kanske fem år tidigare hade visat helt andra bilder av Ryssland. Ingen av dem var osanna, men båda var bara en liten bit av sanningen.

Ida Kyrk

Sverige tycker mer

HBL är mer neutrala och DN tar ställning. Den svenska tidningsjournalistiken är mer tillspetsad på grund av olika tidningskulturer, berättar Marit Af Björkesten, biträdande chefredaktör på Hufvudstadsbladet.

– Överlag när det gäller opinionsmaterial så skiljer sig svenska och finska tidningar sig åt. Det här tyckandet, det är starkare i Sverige och då kommer också värdeladdningarna fram på ett annat sätt, berättar af Björkesten.

Hon berättar att generellt så har finska tidningar en mer pragmatiskt hållning när de skriver opinionsmaterial. Detta gäller inte bara utrikesfrågor utan om man tittar på till exempel inrikespolitik skulle tidningarna skilja sig åt. Af Björkesten berättar att hon tror att båda tidningarna strävar efter att ha en objektiv och neutral hållning på nyhetsplats men eftersom Finland har en helt annan historia med Ryssland så kan det påverka hur man skriver.

– När det gäller nyhetsmaterial, så spelar säkert vår historia en roll det kan jag tänka mig; att Ryssland är vårt grannland och att man söker en mer neutral hållning. Ju längre borta man är desto mer kan man tillspetsa, säger hon.

– Men att man är mer negativ i Sverige kan ju också ha att göra med att nyhetströskeln är lite högre i Sverige som är längre bort; negativa nyheter lyfts fram. Det kan jag tänka mig är en förklaring.

Under 90-talet så var Ryssland mer uppmärksammat i både Hufvudstadsbladet och Dagens Nyheter. Sovjetunionens fall, oligarker som kapade åt sig makt, och försöken att skapa mer demokratiskt valda institutioner, allt det gjorde att det helt enkelt fanns mer att skriva om berättar Af Björkesten. Men även föränd-

ringar på redaktionerna spelar roll för rysslandsbevakningen.

– Det finns en trend överlag att man bevakar Ryssland mindre. Förr hade alla tidningar värda namnet en egen korrespondent där. Men i och med att man sparar mer på redaktionerna så har man minskat på antalet korrespondenter och det syns nog också i nyhetsmaterialet.

– Men finländarna har också riktat sig mer mot EU. Jag tror det var en viktig markering och världen öppnades på ett helt annat sätt i och med EU.

Det är med andra ord avstånd, EU-medlemskap, och olika tidningskulturer som gör att

materialet ser annorlunda ut i HBL och DN. Men kan resultaten bero på att en slags själv censur allt mer har klingat av under 90-talet och framåt?

– Säkert kan man se en svag sådan trend, det tror jag inte alls är omöjligt. Men jag tror inte den här själv censuren som fann under 70-talet finns kvar nu. Det kan ju hända att någon som har jobbat under den skriver nu också,

men de människorna börjar vara ganska få nu, att det skulle sitta kvar. Jag tycker mig kunna se väldigt lite av det, säger hon.

Det som skulle göra Ryssland och deras makthavare mer aktuellt att skriva om är om det hade blivit något slags trendbrott åt något håll; en positiv eller negativ utveckling, berättar Af Björkesten. Utvecklingen har sett väldigt lika ut de senaste åren i Ryssland.

– Men vi kommer göra en satsning nu. För första gången kommer vi ha en korrespondent i ett halvår i Ryssland i och med att det både är presidentval och dumaval. Anna-Lena Laurén kommer vara i Moskva för att bevaka de här två händelserna, säger hon

Tobias Poggats

Marit Af Björkesten är biträdande chefredaktör på Hufvudstadsbladet.

BILD: Dan Andersson

"Om Putin piper ett ord om Finland så måste man bevaka det stort"

Intervju

Presskultur och olika historiska förutsättningar gör att journalister från nordiska länder skriver olika om Rysslands presidenter. En finländsk utrikeskorrespondent berättar om sina erfarenheter från Moskva.

Anna-Lena Laurén började skriva om Ryssland för Hufvudstadsbladet under slutet av 90-talet, och hon berättar att det finns skillnader i rysslandsbevakningen mellan svensk och finsk press. Till exempel är man mer pragmatisk i Finland på grund av landets historia.

– Man förvånar sig inte över att Ryssland är odemokratiskt för man vet att så har det alltid varit och man tar det mera som det är. I svensk press så finns det en större tradition att ifrågasätta och skriva väldigt mycket om brott mot mänskliga rättigheter och lyfta upp de sakerna. I Finland skriver man förstås också om sådant men man uppfattar det inte som på samma sätt som i Sverige, säger hon.

Mellan 2006 och 2010 så jobbade hon som utrikeskorrespondent i Moskva och pratade ofta med journalister från andra nordiska länder. Hon berättar att de var mycket mer upprörda på många saker, över att Putin var odemokratisk, att Ryssland inte ändrade på sig. De hade en helt annorlunda syn på hela landet, och därför tror hon det stämmer väl att Hufvudstadsbladet porträtterar ryska presidenter mer neutralt.

Presidenterna förekommer dessutom allt mer sällan i svensk och finsk press ju längre in på 2000-talet man kommer och Anna-Lena berättar att när Putin hade suttit vid makten några år så började man tycka att "det här kommer inte ändra på sig."

– Det här är ett totalitärt land och så kommer det alltid vara. Det här är inte så intressant mer, berättar hon om tankegångarna som journalisterna i Norden hade. Men i Sveriges fall så tror Laurén att det handlar mer om att Sverige är mer intresserad av demokratiutveckling, och när den stannar så förlorar man intresset att bevaka Ryssland.

– Efter Sovjetunionens fall så fanns det ett jättestort intresse och då skrevs det väldigt mycket överhuvudtaget i västvärlden om Ryssland och vad som skedde där. Sen när det visade sig att Ryssland blev mer auktoritärt och mer stillastående under Putin, då tappade man intresset. Det verkade inte längre som om det skulle hända mycket där, berättar Anna-Lena Laurén.

De officiella relationerna mellan Finland och Ryssland har av tradition varit viktiga, och de är fortfarande mycket viktiga berättar Laurén. Men hon tycker att bevakningen är lite för mycket inriktad på sådant.

– Varenda gång det är ett statsbesök så måste man bevaka det stort, om Putin piper ett ord om Finland så måste man bevaka det stort. Varenda gång det kommer en minister till Moskva, det springer finska ministrar där hela tiden, så genast ska man vara där och bevaka det och jag tycker just att det här är ju inget att bevaka, säger Laurén. Sedan berättar hon om tiden hon bodde i Moskva, om hur det finns så mycket mer att berätta om Ryssland, om livet i Moskva och livet allmänt i Ryssland.

– Ibland tycker jag att pressen i Finland förlorar sig på detaljer. Varje gång vår president åker till Ryssland ska minsann hela presskåren med. De springer efter Hallonen och Putin och det skrivs lite förtjust om relationen som Hallonen och Putin har, berättar hon.

Om tanken på att det skulle finnas någon självcensur i finsk press idag berättar Anna-Lena Laurén:

– Det har helt klart försvunnit under 2000-talet. Det är helt klart. Någon självcensur kan man inte tala om idag. Det är sättet att bevaka som jag tycker är lite bristfälligt men inte tänker någon mer att "om vi skriver såhär så kommer det skada våra relationer." Jag började skriva runt 98-99 och då märkte jag aldrig av att det skulle ha varit något sådant över huvud taget, säger Anna-Lena Laurén.

Tobias Poggats

Foto: Cata Portin

”Vi tar inte ställning för eller emot några presidentkandidater”

Att vara utrikeskorrespondent innebär att man som en av få röster rapporterar från ett land eller en hel världsdel. Dessa personer påverkar till stor del vad vi får ta del av och därmed hur vi ser på det landet.

Ingmar Nevéus är Dagens Nyheters korrespondent i Ryssland och andra delar av det forna Sovjetunionen. Nästan allt DN:s läsare får veta om det här området kommer från hans penna.

– Det klart, det medför ju ett ansvar att försöka förmedla relevant information om det här viktiga landet, säger han om sin yrkesroll.

Ingmar Nevéus började arbeta som DN:s Rysslandskorrespondent för två år sedan. Innan hade tidningen ingen journalist som sysslade med Ryssland på heltid. Då bytte man istället material med den norska tidningen Aftonposten.

– Utan att ha någon statistik så tror jag att vår bevakning har ökat litegrann de sista två åren i alla fall, säger Ingmar Nevéus.

Mindre Ryssland i media

Att bevakningen annars gått ner sedan 90-talet tycker han inte är så konstigt.

– Från -91 så är det ju ganska självklart att det var en väldigt, väldigt stor bevakning av Ryssland, eftersom det var så oerhört historiska och dramatiska omvälvningar då. Så tar man det årtalet så är det ju nästan självklart. Det måste nog gälla alla världens medier att det blir en minskning.

– Som det är idag så finns det bara SVT och Sveriges Radio som har stationerade korrespondenter i Moskva och i början av 90-talet var det ju alla möjliga medier som hade det: kvällstidningarna, Sydsvenskan, DN, Svenskan, TT. Det var säkert ett tiotal stationerade där.

Han tror att Ryssland blivit nedprioriterat i och med att andra länder i världen krävt mer utrymme i media, såsom Kina, USA och krigen i Afghanistan och Irak, men att det sedan kommit

upp lite på dagordningen igen.

– Jag tror att det kanske var många i svenska medier som fick upp ögonen igen för Ryssland 2008 i och med kriget i Georgien.

Att DN skulle vara mindre neutrala än Hufvudstadsbladet har han svårt att tro.

– Vi tar inte ställning för eller emot några presidentkandidater i andra länder. Det kan ju möjligen ledarsidorna göra. Sen vad man anser vara negativt eller positivt, det är ju subjektivt hos en läsare.

Viktig rapportering

Även om Rysslandsbevakningen gått ner över tid så tycker Ingmar Nevéus att det fortfarande är ett väldigt viktigt land att ägna tid åt i media.

– Det är ett otroligt spännande och intressant land. Det är fortfarande ett väldigt viktigt land, inte minst för Sverige eftersom det mer eller mindre är en granne till oss. Det är det största landet i Europa, både till yta och invånarantal. Det är fortfarande en väldigt stark militärmakt, de har en växande ekonomi, kort sagt är det ett väldigt viktigt land.

Han ser det som sin uppgift som utrikeskorrespondent att ge läsarna det som de inte själva kan få tag på genom internet.

– Jag försöker ge så mycket närvaro som möjligt. Jag reser lite, ungefär en gång i månaden. Det är viktigt att träffa människor och skildra miljöer.

– Det jag själv skulle vilja göra mer är att resa mer till andra orter än de allra största städerna, något som jag inte riktigt har hunnit med på sistone. Det blir ju, och har alltid varit så, att det blir en väldig Moskvafixering. Moskva är ju Europas största stad och är väldigt viktig men är ändå bara en del av Ryssland. Och det skiljer sig väldigt mycket från andra mindre städer.

Foto: DN

Ida Kyrk

När jag åkte till Ryssland första gången översvämmades jag av förmaningar från mina landsmän tillsammans med ett beundrande ”Hur vågar du?!”. Få kan se hur någon skulle vilja åka till Ryssland. Vad finns det att se där? Dessutom ses ryssen som en anabolaknarkande sexköpande maffiaskurk. Han – ja, ryssen är en man – dricker vodka, misshandlar sin fru och dör tidigt. Helst av allt vill han flytta till väst och slippa sitt fula, dekadenta hemland. Detta gör han genom att börja ägna sig åt trafficking.

Kanske existerar den här mannen. Kanske finns det tio sådana män. Men hur är det med resten av de 142 miljoner människorna som bor i Ryssland?

Lider vi av en rysskräck i Sverige har ryssen kanske lite av en västskräck. Det kan vara svårt att bryta ner och ta till sig i ett land som Sverige där vi från barnsben inskolats till att tro att vårt land är det mest åtråvärda i världen. Men det är faktiskt så att det finns ryssar som inte vill leva som vi gör här. Det är typiskt av väst att vilja vifta med trollstaven och förvandla resten av världen till en kopia av oss. Väst är lika med bra, det är den vägen alla vill gå. Detta gör att vi inte kan förstå hur man kan vara stolt över att vara kines, rumän, kirgizistanier eller för all del ryss. Vi vill att alla ska efterapa våra tankesätt, vår livsstil, vår sorts demokrati.

Så när Ryssland under 2000-talet valde en annan väg slog vi bakut. Ryssland var en elev som aldrig ville lära sig trots att vi använde varje knep en lärare besitter. Alla utom att förklara varför eleven skulle lära sig, att det var Ryssland som kunde gynnas av demokrati, yttrandefrihet och mänskliga rättigheter och inte för att vi skulle sluta frukta dem. Om det är sant vet jag inte. När gjorde vi senast någonting som inte var för vår egen vinnings skull? Och är rädslan verkligen rättfärdigad 20 år efter Sovjetunionens fall? Är den ryske björnen så farlig som vi i Sverige vill få den till att vara?

I ryska ögon ser västs syn på de senaste 20 åren väldigt konstig ut. Vi hurrade för Jeltsin, som fick landet att krypa på knäna, medan vi

idag förkastar det välfärdsland som Putin byggt upp. Allt väst egentligen brydde sig om var sin demokrati men när landet behövde pengar för att klara fattigdomen fick man kalla handen. Det är svårt att som ryss förstå att västvärlden brydde sig om det ryska folket. Liksom vi har svårt att förstå hur Ryssland kan välja bort demokratin. Men så har vi inga hungriga magar att mätta här.

Hur mycket ska vi då pressa Ryssland för att det ska passa in i våra mallar? Hur mycket öst får öst vara? I Ryssland finns en annan kultur än här, människor har andra värderingar och prioriteringar i livet. Ändå gör media ingenting för att vi ska förstå det. James Bond-filmernas stereotyper sitter fortfarande kvar utan att vi har fått en annan kompletterande bild.

På den här biten har vi mycket att lära av våra finländska grannar. De håller sig mestadels neutrala och sakliga i sin Rysslandsrapportering, något Sverige

misslyckas med. Man låter sina negativa känslor för Ryssland styra och ger ingen rättvis bild. Kanske vet vi för lite om landet i öst. Kanske vill vi inte veta.

När jag nu återigen bär mig av till Ryssland är det utan förmaningar från mina nära och kära. Jag

Det där vackra i form av en kyrka i St Petersburg.

Foto: Ida Kyrk

vill tro att det är för att jag lyckats påverka och fördjupa deras bild av Ryssland genom att berätta om mina upplevelser där och visa bilder på allt det där vackra som inte nämns i media. Det är dags för journalisterna att göra likadant. Världen är inte svartvit. Det är dags att plocka fram färgerna och börja måla.

Ida Kyrk

Den reflektion kring Ryssland som kommer upp snabbast är den att ”det man inte vet något om tycker man heller inte om.” Född och uppvuxen med finska och samiska rötter så har min bild av det stora landet i öster varit tämligen ensidig. De soldater som försvarade sitt land i finska vinterkriget, korrruptionen i Ryssland och en slags stängdhet, är nog de tydligaste bilder som funnits hos mig.

Med tanke på att vi som svenskar i alla fall gränsar till Ryssland över vatten, och att landet är det största i världen får mig att förvånas lite över att jag vet så lite om det. Dels är det den språkliga barriären, den geografiska, och att landet känns så avlägset kulturellt som spelar in – fast att inte ha kunskap om 1991 års presidentval och de händelser som spelade så stor roll för hela Europa, vad beror det på?

Den omvälvning som Europa gick igenom under 90-talet känns för mig förknippad med Berlinmurens fall, och de samlingar med euforiska människor som ville ta sig igenom till forna DDR och träffa sina släktingar. Någonstans kan jag mig tyckas höra The Scorpions – Wind of Change och små bilder av ett avlägset knattedisco dyker också upp. Någon slags förklaring ligger väl i skolundervisningen – att Tyskland som land har varit prioriterat sedan klasser långt ner på mellanstadiet. Det är helt enkelt lättare att föreställa sig det landet och det finns så mycket annan kunskap om Tyskland som är lätt att knyta an till.

I termer av ledare så är det en tysk som dyker upp som på kommando, men i fallet med Ryssland så grynns bilden och tankar om de olika presidenterna flyter ihop.

Jeltsin var den store reformatorn som ställdes inför uppgiften att på ett sätt bygga upp en helt ny stat. Samtidigt gjorde sig stater fria från den tidigare unionen, ekonomin var på kollisionskurs och landet riskerade att helt falla sönder. Den chockterapi som Jeltsin förespråkade gav effekten att landet hamnade i en total kris, och den nya ryska konstitutionen berövade (på gott och ont) kommunisterna all deras makt. Utan att spekulera allt för vilt i vad

det har haft för effekter på Rysslands framtid så går det nog i alla fall att säga att landet har förts in på en helt ny kurs. Den skendemokrati under Putin som många tycker finns i Ryssland idag är ändå en stor skillnad mot både det tsariska och kommunistiska styre som funnits i Ryssland under väldigt lång tid.

Även om mitt tänkande utgår ifrån västerländska tankar och förhållningssätt så är det ändå värt att bilda sig en uppfattning om Ryssland. Om Putin och Medvedev lyckas hålla ihop landet och få ordning på ekonomin så kommer Ryssland vara ett land med stort inflytande i framtiden. Den stora ryska björnen finns kanske kvar som en metafor, men den har i mitt tycke blivit betydligt snällare och västvänligt. De dåliga och bra sidorna av Ryssland som jag ser nu är mer baserade på kunskap och tänkande än på ett stereotypt förhållningssätt till någonting jag egentligen inte vet så mycket om. Och det man vet har man också i någon mån möjlighet att argumentera för, och försöka förändra.

Kanske är det så tänker jag nu att min årgång 1986 trots allt bara var 10 år när Jeltsin valdes till president andra gången, och medieutbudet kring Ryssland var mycket större än vad det är idag. När jag var 20 år hade Putin valts för andra gången och intresset för landet i svensk press hade svalnat betydligt. Den hemläxa kring Ryssland som aldrig kom från skolan eller från svensk press känner jag mig nu manad att ta mig an på egen hand.

Den som drabbas av insikt har inte många steg att gå till att uppmana andra att följa samma bana, och så är det nog i det här fallet med. En differentierad bild av ett land som har en sådan rik historia, och som enligt mig har mycket att ge världen, tjänar ingen på. Allra minst vi själva. Lyft en bok! Eller besök Wikipedia.

Själv ska jag försöka mig på att komma med ett slutdatum för den resa genom Ryssland med tåg, som jag så länge planerat.

Do svidanija!

Tobias Pogats

Slutet gott, allting gott...

Vinterpalatset i St Petersburg, tsarens bostad innan revolutionen.

Foto: Ida Kyrk

Finland är som väntat mer neutrala till Ryssland medan Sverige, efter 90-talets demokratieufori, förhåller sig alltmer kritiskt. Ryssland blir samtidigt mindre angeläget att skriva om för båda länderna.

Huvudresultaten i studien är att både Dagens Nyheter (DN) och Hufvudstadsbladet (HBL) rapporterar mindre om valrörelserna över tid, från 1991 fram till 2008. DN skriver mindre om valen än vad HBL gör. HBL är mer neutralt i sin beskrivning medan DN tar ut svängarna och skriver både mer positivt och negativt om presidenterna. Den eventuella påverkan på Sverige eller Finland som vi trodde att tidningarna skulle skriva om uteblev helt.

För att undvika en allt för retoriskt laddad förklaringsmodell är det bäst att ge några olika

förklaringar till varför resultaten ser ut som de gör. De personer som vi har intervjuat har bland annat pratat mycket om den omvälvning som fanns under Jeltsins styre. Det var inte bara tillträdet för en ny president, utan kollapsen av ett ekonomiskt system som var helt annorlunda än det som fanns i Europa.

Om man bortser från valet 1991, där siffrorna på antal artiklar är ganska låga eftersom Gorbatsjov nämndes i mycket högre grad än Jeltsin och därmed inte finns med i vårt material, så finns det en nedåtgående trend i båda tidningarna när det gäller utrymme för ryska presidenter. Detta hänger förmodligen främst ihop med att 2000-talet inte var lika spännande och dramatiskt som 1990-talet och därför inte lika intressant att rapportera om. Det kan även vara så att finlandiseringens minskning över tid gjort att

det är mindre viktigt för de båda länderna att rapportera kring Ryssland. Eftersom

Ryssland inte påverkar Sverige och Finland lika mycket längre är det inte lika angeläget.

När det kommer till skillnaderna mellan tidningarna så har finlandiseringen spelat en än större roll. Dagens Nyheter går ner betydligt mycket mer i sin bevakning efter 1996 än vad Hufvudstadsbladet gör. Anledningen är att Finland är mer beroende av Ryssland och därmed har i sitt intresse att bevaka Ryssland i högre grad än vad Sverige har.

Beskrivning och påverkan

Framför allt har finlandiseringen sin påverkan på pressen när det kommer till hur presidenterna framställs. Från och med 1996 har båda tidningarna gett negativa framställningar av presidenterna, men från att ha legat ganska jämt år 1996 drar DN ifrån och porträtterar presidenterna negativt i långt fler artiklar än vad HBL gör. Samtidigt har HBL, med undantag för valet 1996, fler neutrala artiklar än DN. Detta tyder på att finlandiseringen också här haft påverkan. Finlands relation med Ryssland har gjort att man är mer försiktig och ger en mer nyanserad bild. För Sverige är det lättare att kategorisera händelser, personer och Ryssland som land som positivt eller negativt, svart eller vitt, eftersom vi inte har samma historiska band till Ryssland som Finland har.

Det känns inte helt taget ur luften att tidningarna skulle skriva om den påverkan på det egna landet som ryska makthavare är ansvariga för. När en ubåt gick på grund på svenskt vatten under 1980-talet spekulerades det mycket i orsaker till varför farkosten var där den var. Det som går att säga är väl att valen inte var specifika händelser i sig. Rysslands byggande av Nord Stream är en klar överträdelse på länders territorier, men ett presidentval är inte konfliktladdat på samma sätt. Däremot fanns det vissa spekulationer om hur Putin skulle utöva sin makt över väst och förhoppningar på ett veto mot kärnkraftssprängningar från Jeltsin som exempel. Av 304 artiklar var det dock bara 16 artiklar som nämnde någon slags påverkan, och det känns för lite för att dra några slutsatser från finlandiseringsteorin.

För att summera litegrann så kan man säga att regimerna beskrivs olika i finsk och svensk press. Många av de intervjuade pratar om "historiska skäl" till denna olikhet. Är en

kulturell skillnad en skillnad i finlandisering? Både finländska statsvetare och journalister säger att det inte finns någon själv censur idag. Utrikeskorrespondenten Anna-Lena Laurén pratar om ett annat förhållningssätt till Ryssland. "Man förvånar sig inte över att Ryssland är odemokratiskt för man vet att så har det alltid varit och man tar det mera som det är", säger hon i vår intervju med henne.

Resultatens betydelse

De slutsatser vi kan dra är att ett finlandiserat land skriver mer om det land det domineras av. Det skriver också mer neutralt om landet ifråga och drar sig från det alltför positiva och negativa.

Betydelsen för journalistiken ligger i tanken om en fri press – friheten att få skriva och kritisera, och vad detta har för betydelse för medborgarna. Sett ur ett dagordningsperspektiv så blir den information som medborgarna i ett land har att arbeta med skev, och denna skevhet påverkar bilden av ett helt land. När svenskarna skulle rösta i övergången mellan 1970- och 1980-talen var kärnkraften en av de viktigaste frågorna i valdebatten. Några år senare var den glömd. På samma vis sätter pressen agendan också i det här fallet: Putin blir en diktator i Sverige och en pragmatisk man med rollen att styra ett ofantligt stort land i Finland.

Vem gör rätt?

Huruvida det är finsk press som ska lära av svensk eller tvärtom är en tolkningsfråga. Man kan se det som att Finland är ett mindre fritt land än Sverige i sin relation till Ryssland och därmed kanske borde vara mer kritiska än vad de är idag. Ur en annan synvinkel vet finska medier mer om Ryssland och ger därför en mer mångfacetterad bild av landet. De svenska medierna ser allting i svart eller vitt och bryr sig inte om att, som i Finland, fördjupa sin rapportering.

Den framtida forskningen borde handla om att bättre kartlägga tidningskulturer, graden av finlandisering i länder och nationella stereotyper för att kunna göra en bättre uppskattning hur mycket dessa olika faktorer spelar in i hur nyheterna ser ut. Kanske vore det ännu bättre att göra en undersökning mellan svensk och finsk press under 70-talet för att ha en period då det fanns en tydlig grad av finlandisering.

**Ida Kyrk
Tobias Poggats**

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Arbetsrapport

Bilden av den ryska björnen

– Ett magasin om finlandiseringens effekter på media

Ida Kyrk, ida.kyrk@hotmail.com

Tobias Poggats, poggats@gmail.com

Journalistprogrammet, termin 3, VT: 2011

JMG, Göteborg

Handledare: Jonas Olsson

Innehållsförteckning:

1. Abstract
2. Inledning och frågeställningar
3. Metod och material
4. Tidsplan
5. Arbetsfördelning
6. Framtida forskning
7. Referenser och källor
8. Bilagor

1. Abstract

During the 70's the Soviet Union had a strong political influence on its neighboring country Finland. Finland was cautious to not upset the Soviet which could be seen in Finland's politics and their efforts not to side with either east or west. Leaders in Finland could not sentence newspaper publishers for writing things that could damage the Soviet-Finnish relations, but they could exercise influence in other ways – talking to the publisher informally, and urging them not to write about sensitive topics for example. The effect that the Soviet Union had on Finland during this time has later been formed as a theory, and it describes how strong countries can coerce weaker countries to do as they want. It's called "Adaptive acquiescence" or the somewhat pejorative "finlandization."

With this theory we have compared a finlandized country with a country that is not finlandized to see if there is a difference in how the media describes the regime in the country that is exercising the finlandization. We have chosen Finland as the finlandized country, Sweden as the country that is not finlandized, and Russia as the country that is influencing Finland.

The results from our analysis show that the Finnish newspaper Hufvudstadsbladet are depicting the Russian presidents more neutrally than the Swedish newspaper Dagens nyheter. During the time from 1991 to 2008 the amount of articles lessens in both newspapers, but HBL still has more articles than DN during this period. Over time HBL have more and more articles that can be ascribed as being either positive or negative.

Our interpretation of this is that the finlandization of Finland can be seen in the Finnish press. The declining number of articles we ascribe to the large political and cultural transformation during the 90's, compared to the less interesting developments in Russia during the 21st century. We are pointing to a change in culture in Finland due to finlandization and that this is later seen how journalists see and describe the country.

2. Inledning

Vi har båda starka viljor och vi diskuterade en del i början om vad vi ville skriva om. Dels så pratade vi om att kunna sälja arbetet senare, och dels om att göra någonting intressant nu när vi går i skolan och kan lägga ner mycket tid på en stor undersökning.

Efter ett tag så kom vi överens om att rikta in oss på Ryssland. Själva frågeställningen var inte helt klar från början. Efter att ha haft tid med handledare och diskuterat våra idéer på seminariet så bestämde vi oss för att göra en porträttering av ryska makthavare. Under arbetets gång så har Jonas varit till stor hjälp för att diskutera och renodla idéer som vi har haft. Vi hade en del medieteorier som agenda-setting och liknande, men Jonas tyckte vi skulle rikta in oss på att läsa in oss på finlandisering. Genom att använda Prakkes teori om nyhetsvärdering och smälta samman den med finlandiseringsteorierna hade vi en modell som vi kunde använda för att testa genom en empirisk undersökning.

Det som vi ville testa var med andra ord:
Har finlandisering en effekt på pressen?

Finlandiseringsteorin är inte knuten enbart till Finland, men att använda det landet som exempel på ett "finlandiserat land" och Sverige som ett slags kontrollland som inte är finlandiserat så tänkte vi att

vi kunde hitta skillnader mellan tidningarna. Vi använde oss av Dagens Nyheter i Sverige och svenskspråkiga Hufvudstadsbladet i Finland.

3. Metod och material

I sin valundersökning 2006 hade Kent Asp valt att koda tre veckor före varje val. Med detta i ryggen så valde vi att begränsa oss tidsmässigt till tre veckor före varje val, 1991, 2006, 2000, 2004, samt 2008. Varför vi valde en studie över tid var också för att vi hade en tanke om att finlandiseringen minskade efter Sovjetunionens fall. Urvalet för artiklar var om någon av presidenterna Boris Jeltsin, Vladimir Putin, eller Dimitrij Medvedevs namn nämndes i artikeln – i bildtext, rubrik, nedtryckare och brödtext.

Val var en tidsperiod som passade oss bra eftersom den uppmärksammas i både svensk och finsk media, och vi tänkte att det även skulle finnas med spekulationer kring hur de olika presidentkandidater hade kunnat påverka landet och länderna runt omkring. Hade vi tagit artiklar slumpmässigt under en period, eller en annan specifik händelse (som till exempel krigsförklaringar i Ryssland) så är det inte säkert att presidenterna hade varit med i lika stor utsträckning. Urvalskriteriet för vilka händelser eller vilken tidsperiod vi ville välja artiklar ur hade också varit svårare att definiera och motivera om vi inte hade tagit valperioden. Självklart finns det fler ministrar i Ryssland men vi valde dessa för att avgränsa oss och för att lättare kunna jämföra tidningarna.

Egentligen så finns det ingen mening att ta längre tid än tre veckor. Möjligt att fyra veckor hade kunnat ge oss några artiklar till, men inte nog många för att rättfärdiga arbetstiden det tar att koda in det materialet.

Vi valde också att koda vartannat val för att inte skulle bli någon skevhet som berodde på en persons kodning. Vi kodade i mönstret:

1991:

HBL: Tobias

DN: Ida

1996

HBL: Ida

DN: Tobias

O.s.v.

Därmed har Tobias kodat tre val HBL och två val DN. Ida har kodat tre val DN och två val HBL.

Det vi märkte efteråt var att Tobias sällan använt beteckningen "neutral" och mer ofta använt "framgår ej." Ida hade fler neutrala kodningar. Detta gjorde att vi slog ihop neutral och framgår ej som en variabel i vår analys.

3.1 Kodschema

Fullständigt kodschema finns bifogat i slutet av arbetsrapporten. För att få fram våra variabler arbetade vi utifrån de fem hypoteser vi hade. Jonas hade också som förslag att ta med om oppositionen nämndes och hur valprocessen beskrevs i de båda tidningarna, men eftersom vi inte

kände att dessa variabler gav något stöd till någon hypotes så valde vi att inte lägga så stor vikt vid dem senare i våra analyser. De är dock med i det redovisade materialet.

När vi började koda var det bara variabeln "Egenskaper" som vi valde att lägga till en möjlig kodning på. Det var "Svag, passiv och maktlös." Under kodningen har vi inte känt att vi har missat någon variabel, eller att material har fallit undan på grund av kodschemat.

Om vi under kodningens gång hade kommit fram till att variablerna inte fångade upp nog med material för att förkasta eller bekräfta våra hypoteser så hade vi naturligtvis varit tvungna att gå tillbaka och se över dessa. Men de enda variabler som föll bort var de som vår handledare föreslog och som vi inte hade valt utifrån våra hypoteser.

3.2 Problem

Det problem som vi hade vid kodningen var att tre veckor av HBL inte fanns inne på KTB. Därför fick vi beställa det, och materialet kom inte förrän sent på veckan då vi hade börjat analysera och skriva resultat. Det gjorde att vi fick gå via Mediearkivet och leta upp dessa artiklar där. Därför finns det inte med vare sig bild eller storlek på de sista artiklarna i Hufvudstadsbladet. Eftersom vi såg en trend med sjunkande storlek och artiklar, samt att även antalet artiklar minskade det sista valet i HBL så kände vi att vi kunde dra samma slutsatser som om vi hade haft med även storlek. Vi antog då att storlek precis som antal artiklar minskade 2008.

3.3 Kvalitativa textbitar

Den definition som var luddigast i vår empiriska datainsamling var den för de textbitar som vi valde ut. Helt enkelt så bestämde vi oss för att ta ut meningar ur tidningarna där de tydligt tog ställning på något sätt. Till exempel om en presidentkandidat beskrevs väldigt negativt eller positivt. Dessa bitar använde vi sedan för att exemplifiera vilken stil de olika tidningarna hade för att skriva på.

3.4 Intervjuer

Antagandet om att finlandiseringen minskat krävde ett slags intyg av experter. Därför ringde vi till svenska och finländska statsvetare och pratade med dem om detta. Vi bestämde oss också för att prata med både HBL och DN för att få kommentarer på våra resultat från de berörda. Intervjuerna var ett viktigt komplement för att kunna tolka och förstå våra resultat.

Den person som kan ha fattats är en finländsk person som jobbade och skrev om Ryssland under 70- och 80-talet. Detta för att få en inblick hur finlandiseringen yttrade sig konkret under denna period. En sådan insikt hade också varit bra att ha för att komplettera tolkningarna av materialet.

4. Tidsplan

v.11: Seminarium och idékläckning i helklass.

v.12-13: Litteraturläsning. Vi fokuserade väldigt mycket på teorianknytningen under de här veckorna.

v.14: Kodning

v.15: Bakgrundstexter

v16: Intervjuer

v. 17: Tid för redigering och sista träffen med handledare.

5. Arbetsfördelning

5.1 Kodning

Tobias: 9 veckor HBL och 6 veckor DN + lite inscannade bilder från båda tidningarna

Ida: 6 veckor HBL och 9 veckor DN

5.2 Texter (och antal tecken)

Båda:

Ledare: 1933

Ryssland under 17 år: 2374

Slutet gott, allting gott...: 6075

Ida:

Närhet i tid, rum, kultur – och finlandisering: 1974

I Östersjön badar finlandiseringen: 2054

Varför välja?: 3676

Sverige och Rysskräcken: 4235

Ryska björnen sover men kan vakna igen: 3298

Vladimir Putin: 4319

Den lilla björnen: 2492

Storleken har betydelse: 4444

Skurk eller hjälte?: 3357

De bortglömda variablerna...: 1618

Sätt in rubriken här: 3786

”Vi är inte rädda för ryssarna längre”: 3743

”Vi tar inte ställning för eller emot några presidentkandidater”: 3332

Idas krönika: 3555

Tobias:

Finlandisering 101: 6000

Operationalisering: 3470

Presidenter och val: 2398

Mörkt och dystert i den svenska pressen: 6386

Finland och finlandiseringen: 5457

Finlandiseringen dog under 80-talet: 2476

Boris Jeltsin och demokratin: 2968

DN tar ledningen: 2743

En rättvis bild?: 3912

Tyst om Rysslands inflytande : 5129

Sverige skjuter skarpt: 5738

Sverige tycker mer: 3190

”Om Putin piper ett ord om Finland så måste man bevaka det stort”: 3692

Tobias krönika: 3940

5.3 Redigering

Vi har för det mesta redigerat det vi själva har skrivit. Ida har redigerat lite mer.

5.4 Intervjuer

Tobias:

Lauri Karvonen och Anne-Sofie Hermanson på Åbo Akademi

Anna-Lena Laurén, utrikeskorrespondent HBL

Marit Af Björkesten, biträdande chefredaktör HBL

Ida:

Ebba Sävborg, rysslandsvetare

Ingmar Nevéus, ansvarig för Rysslandsrapporteringen på DN

Bo Petersson, professor i globala studier vid Malmö Högskola

5.5 Grafik & bilder

Tobias har gjort illustrationerna till projektarbetet, samt gjort framsidan.

Ida har tagit bilder när hon har varit i Ryssland. De kom väl till pass!

Dessutom har vi hämtat bilder från wikimedia commons, och från tidningarnas redaktioner. Bilden på Lauri Karvonen kommer från Åbo Akademis bildbank för press. Bilden på Bo Petersson kommer från Malmö Högskola. Vi har fått tillstånd för alla bilder vi har tagit.

6. Framtida forskning

Denna studie har bidragit till att lägga en grund för att använda finlandiseringsbegreppet tillsammans med nyhetsvärdering, samt med att testa dessa teorier och få ett konkret resultat. Finland har en annan relation till Ryssland än vad Sverige har, även om kalla kriget är över och detta syns också i DN och HBL.

Eftersom finlandiseringsteorin är så specifik går den att använda för att hitta andra länder som har liknande relationer som Sverige, Finland och Ryssland. Därmed hade framtida forskning kunnat replikera denna studie och jämföra pressen i andra länder. Till exempel Norge och Danmark under andra världskriget. Eller göra en longitudinell studie och jämföra hur pressen i ett land förändras beroende på om det är finlandiserat eller inte.

Om det finns andra orsakssamband som spelar in utöver finlandisering och Prakkes teorier är det naturligtvis nödvändigt att ta med dessa i framtida forskningsprojekt. En sådan faktor kan vara presskultur till exempel. Är det trender inom olika tidningar som bestämmer förekomsten av värdeladdade ord? Detta är viktigt att kartlägga.

Det som känns viktigast är att replikera vår studie med små ändringar för att se om samma mönster framkommer.

6.1 Problem

De problem som vi har haft är naturligtvis att ingen av oss kan finska. Dessutom så kan språken bli svåra att jämföra. Eftersom man jämför länder kommer detta problem nästan alltid finnas.

7. Källor

Muntliga källor:

Ebba Sävborg, journalist och Rysslandskännare, 08-18 93 66, ebba.savborg@bredband.net

Ingmar Nevéus, Dagens Nyheters Rysslandskorrespondent, DN:s växel: 08-738 10 00, ingmar.neveus@dn.se

Bo Petersson, professor i globala studier vid Malmö Högskola, 040-665 73 95

Anna-Lena Laurén, utrikeskorrespondent Hufvudstadsbladet, 00358-9-125 31 anna-lena.lauren@hbl.fi

Marit Af Björkesten biträdande chefredaktör Hufvudstadsbladet, 00358-9-125 31 marit.af.bjorkesten@hbl.fi

Lauri Karvonen, professor i statsvetenskap Åbo Akademi, 00358- 2- 215 31

Ann-Sofie Hermanson, lektor i statsvetenskap Åbo Akademi, 00358- 2- 215 31

Skriftliga källor:

Coleman, Renita m fl (2009): *Agenda setting*. I Wahl-Jorgensen & Hanitzsch (se nedan).

Karin Wahl-Jorgensen, Thomas Hanitzsch (2008): *Handbook of journalism studies*. Routledge.

Wayne Wanta, Guy Golan, Cheolhan Lee (2004): *Agenda setting and international news*. *J&MC Quarterly* Vol No. 2, p. 364-377

Asp, Kent (2006): *Rättvisa nyhetsmedier. Partiskheten under 2006 års medialrörelse*. Göteborgs Universitet.

Breslauer, George W. (2002): *Gorbachev and Yeltsin as Leaders*. Cambridge University Press.

Desai, Padma (2006): *Conversations on Russia. Reform from Yeltsin to Putin*. Oxford University Press.

Höjelid, Stefan (1991): *Sovjetbilden i nordisk press. Svenska, norska och finländska reaktioner på sovjetiskt agerande*. Studentlitteratur.

Intercultural communication Russia-Sweden: Vår bild av Sverige, vår bild av Ryssland

Jutila, Sakari (1983): *Finlandization for Finland and the World*. Eurora.

Kirby, David (2006): *A Concise History of Finland*. Cambridge University Press. (Denna bok har vi använt som bakgrund för artikeln Finland och finlandiseringen – bakgrundsartikeln om landet Finland och dess relation med Ryssland).

Mouritzen, Hans (1988): *Finlandization: Towards a General Theory of Adaptive Politics*. Gower Publishing Company.

Paasi, Anssi (1996): *Territories, Boundaries and Consciousness. The Changing Geographies of the Finnish-Russian Border*. John Wiley & Sons.

Savic, Vladislav (2010): *Vladimir Putin och rysskräcken*. Norstedts. (Denna bok har vi använt som bakgrund för artikeln Sverige och rysskräcken, bakgrundsartikeln om relationerna mellan Sverige och Ryssland).

Skott, Staffan (2009): *Det nya Ryssland och arvet efter Sovjet 1914-2008*. Hjalmarson & Högberg.

Wahl-Jorgensen, Karin & Hanitzsch, Thomas (2008): *Handbook of journalism studies*. Taylor & Francis inc.

Internetkällor:

<http://www.guardian.co.uk/world/2002/may/20/russia.usa>

<http://www.dn.se/nyheter/varlden/fattigdomen-breder-ut-sig-i-ryssland>

http://www.svd.se/nyheter/utrikes/putin-overraskar-med-medvedev_675257.svd

<http://eng.medvedev.kremlin.ru/biography>

<http://in.reuters.com/article/2008/03/02/idINIndia-32258220080302>

http://www.e24.se/international-news/medvedev-and-putin-losing-ground-in-polls_2765707.e24

7.1 Hur vi hittade våra källor

Våra första muntliga källor letade vi upp genom att ringa till växeln på vardera tidning. Dessutom så visste Ida vem Ebba Sävborg var och henne var det bara leta upp numret till. För att få tag på en finsk statsvetare ringde Tobias till Åbo Akademi och pratade med dem om det fanns någon som kunde

uttala sig om finlandisering och relationer mellan Ryssland och Finland. De personerna som vi pratade med där var professor Lauri Karvonen och lektor Anne-Sofie Hermanson.

De skriftliga källorna hittade vi genom att söka i GUNDA.

Sökorden var: finland, russia, ryssland, jeltsin, yeltsin, putin, medvedev.

Artikeln om agendasättning hittade vi genom google scholar genom att söka på international news + agenda setting.

7.2 Problem

De var lite svårt att få intervjupersonerna införstådda med resultatet av vår undersökning. Det tog ett bra tag av diskussioner men när vi hade förklarat att vi gjorde en undersökning om hur HBL och DN porträtterar ryska presidenter, och pratat fram och tillbaka om resultaten vi fick så fick vi deras kommentarer om vad de trodde skillnaden berodde på.

Det som vi hade kunnat göra är såklart att skicka materialet, men detta hade knappast varit gångbart med till exempel de som jobbade på redaktionerna för de hade så stressiga dagar. Vi hade tur att vi kunde få en intervju under en kort tid då de inte hade så mycket arbete. Till exempel var Laurén i Ukraina och förberedde sig för en intervju då Tobias ringde till henne,

Vi hittade inte DN:s chefredaktör, och på grund av tidsbrist bestämde vi oss för att släppa henne och gå vidare med andra uppgifter. Däremot så fick vi en intervju med Ingmar Nevéus vilket vi tyckte räckte väl.

8 Bilagor

8.1 Kodschema

V1 Tidning:

- 1 = Dagens Nyheter
- 2 = Hufvudstadsbladet

V2 År:

- 91 = 1991
- 96 = 1996
- 00 = 2000
- 04 = 2004
- 08 = 2008

V3 Månad:

- 1 = Januari
- 2 = Februari
- 3 = Mars
- 4 = April
- 5 = Maj
- 6 = Juni

7 = Juli

8 = Augusti

...

V4 Datum:

1 = Den 1:a

2 = Den 2:a

...

31 = Den 31:a

V5 Artikelnr:

1

2

3

...

V6 Typ av artikel:

1 = Ledare

2 = Nyhetsartikel, reportage, notis

3 = Feature

4 = Artikel eller puff på tidningens framsida

9 = Annan typ av artikel

V7 Storlek:

1 = 1/32 del av ett uppslag

...

4 = 1/4 dels helsida

...

8 = 1/2 sida

...

16 = En sida

...

32 = Ett uppslag

Allt är angivet i tabloidformat.

V8 Bild

1 = Ja, det finns en bild

2 = Nej, det finns ingen bild

V9 President – Huvudaktör:

1 = Boris Jeltsin

2 = Vladimir Putin

3 = Dmitrij Medvedev

9 = Går ej att avgöra

V10 Är presidenten huvudperson i artikeln:

- 1 = Ja
- 2 = Nej
- 9 = Går ej att avgöra

V11 Nämns oppositionen/alternativ presidentkandidat:

- 1 = Ja
- 2 = Nej
- 9 = Går ej att avgöra

V12 Beskrivning av valprocessen:

- 1 = Positivt
- 2 = Negativt
- 3 = Neutralt
- 9 = Beskrivs ej

Med positivt menas: Rättvis, utan fusk, demokratiskt.

Med negativt menas: Orättvis, fusk, fiffel, odemokratiskt.

Med neutralt menas: Både positivt och negativt, eller helt enkelt neutralt: Det finns ingen bedömning.

V13 Beskrivning av presidenten:

- 1 = Positivt
- 2 = Negativt
- 3 = Neutralt
- 9 = Framgår ej

Med positivt menas: Beröm eller beskrivning med positivt laddade ord.

Med negativt menas: Kritik eller beskrivning med negativt laddade ord.

V14 Beskrivning av påverkan på Sverige/Finland:

- 1 = Positiv påverkan
- 2 = Negativ påverkan
- 3 = Neutral påverkan
- 9 = Beskrivs ej

Konsekvenser för det egna landet – positiva eller negativa?

V15 Huvudsaklig egenskap

- 1 = Kall, dominant, likgiltig
- 2 = Lugn, rationell, trovärdig
- 3 = Impulsiv, opålitlig
- 4 = Varm, mjuk, förstående
- 5 = Stark, smart, beslutsam

6 = Korkad, lustig

7 = Svag, passiv, maktlös

30 = Framgår ej

Med variabel 15 menas inte exakta egenskaper i texten utan mer känslan man får av texten. Till exempel kan en president i en artikel koda som en etta för att han beskrivs som kall även fast det inte står någonting om att han är varken dominant eller likgiltig. Det är en bedömning, orden i sig måste inte nämnas i texten.